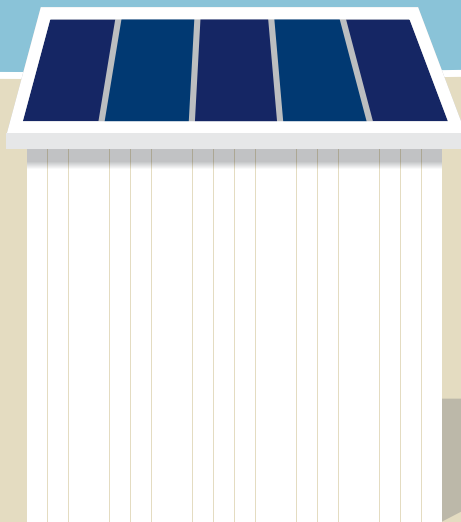

ZICHT OP ZEE

— DE STRANDCABINE —

HET BESTE ZICHT OP ZEE

Op een zomerse dag aan zee kan je er niet om heen: de strandcabines. Zij aan zij, rij na rij in het mulle zand aan onze kustlijn.

De strandcabine is een baken van rust, een broodnodige opslagruimte of een gezellige plek om samen te zijn met vrienden en familie. In dit boekje werpt Erfgoedcel Kusterfgoed een blik op de historiek van de cabine, van badkar met wielen tot mini-villa. Maar je krijgt vooral een heel mooi beeld van het leven zoals het is aan de cabine, vroeger en vandaag.

We doken in archieven en struinden het strand af om verhalen van strandgasten en cabineverhuurders te sprokkelen.

Ontdek samen met ons het verhaal van dit cultureel erfgoed met wijsd uitzicht op zee.

De strandcabine: bergruimte, baken, ontmoetingsplaats.

Collectie familie Goethals-Peeters

TELETIJD CABINE

EEN VERLEDEN OP WIELTJES

Rond de paasvakantie rijzen ze als paddenstoelen uit het zand: de strandcabines. Ze wachten geduldig, statig en onbewogen op het gewoel van de strandgasten. Ze blijven **paraat tot in het najaar**, wanneer ze als bij toverslag weer verdwijnen. In een nog niet zo ver verleden **rolden de strandcabines op wielen** over onze stranden.

HET VERHAAL ACHTER DE 'STRANGECABINE'

Het verhaal van de strandcabine start in Groot-Brittannië in de 18de eeuw. Daar groeide toen de overtuiging dat baden in zee **gezond was voor lichaam en geest**. Het was ook een kans om andere mensen te **ontmoeten** en het verhoogde je **sociale status**.

De mensen waren toen bijna obsessief op zoek naar minerale bronnen die de gezondheid bevorderen. Zo raakte ook het zeebaden in zwang. Het zou goed zijn voor allerlei kwalen en ziekten: schurft, zweren, wormen, tumoren, doofheid, lepra, artritis, nieraandoeningen en nog veel meer. **Baden in zee**, koud of gekookt **zeewater drinken**, verlichtte al je pijnen.

Onze kuststeden danken hun succes ook aan de politieke situatie. Oostende en Nieuwpoort waren toen in Oostenrijkse handen, en vormden tijdens de Amerikaanse onafhankelijkheidsoorlog echte **vrijhandelhavens**. Heel wat **Britse handelaars** verbleven in Oostende en introduceerden er hun gewoonten.

OVERGEWAARD MET DE BRITTEN

In Groot-Brittannië werd in zee baden een echte rage. En die waaide over naar het vasteland met Britten die via onze kust naar de rest van Europa reisden voor plezier of zaken. Zo werd Oostende één van de eerste continentale badplaatsen.

DE EERSTE BADCABINES

De Brit William Hesketh rook zijn kans. Hij was herbergier in Oostende en vroeg - in 1784 - aan de Oostenrijkse overheersers of hij een **verplaatsbare badcabine** op het strand van Oostende mocht plaatsen. Dat mocht. Die **eerste strandcabine** werd nog niet naar zee getrokken zoals de latere badkarren.

APERITIEVEN AAN DE CABINE ANNO 1784

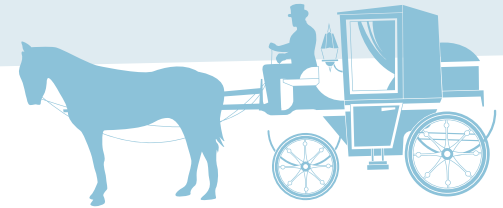
De slimme Brit plaatste een **klein houten paviljoen** op het strand aan het Westerstaketsel en zorgde voor enkele mobiele badhuisjes. Natuurlijk kon een drankje daarbij niet ontbreken. **Aperitief aan de cabine**, het is van alle tijden ...

Het uitzicht was echter verre van idyllisch. Het 'Klein Strand' werd immers al spottend de 'Vuylspotshaven' genoemd, omdat er zoveel **resten en vuil aanspoelden**. Van 'Plage', 'Lido' of 'Beach' hadden ze aan onze kust nog niet gehoord.

OEVEELE!

DE BADERS KOMEN

Aan het begin van de 18de eeuw reizen tijdens de zomermaanden vooral Bruggelingen naar Blankenberge. Volgens een Blankenbergse magistraat komt er dagelijks "*eene groote menichte van volck*", dat wil zeggen: **per dag 25 koetsen** met badgasten en **25 personen te paard**.

BADHOK VAN DE BURGERLIJKE WACHT

Was Oostende écht eerst? Sommige bronnen spreken over twee omkleedcabines in Blankenberge in 1778. De kleedhokjes van licht timmerhout en met platte dakpannen, stonden aan de oost- en westkant van de duinen. Ze werden er geplaatst op vraag van Julien Goethals, commandant van de Burgerlijke Wacht. In de zomer mochten **baders er zich in omkleeden** voor één parisis (Franse pond of Livre). In de winter deden ze dienst als **arsenaal voor de 'Borghelicke Wacht'**.

Al bij al zou het nog even duren voor het toerisme aan onze kust openbloeide en er meer badkarren verschenen. Dat heeft alles met de Fransen te maken.

Vijf jaar na de Franse Revolutie, in 1794, versloegen de Franse revolutionairen de troepen van de Oostenrijkers en Zuid-Nederlanders (Belgen). Er werd een Frans bewind gevestigd in onze streek en dat stak het opkomend toerisme stokken in de wielen. Het Franse bewind verbood zelfs even het baden in zee.

De Fransen waren in oorlog met de Britten en dus bleven Britse bezoekers weg. Pas na 1815, toen Napoleon verslagen was, trok het toerisme zich weer op gang. Ironisch genoeg door een soort **oorlogstoerisme**.

HOLLANDSE BADKARREN?

Ook badkarren zijn onderhevig aan de **grillen van de geschiedenis**. Van 1815 tot 1830 (Belgische onafhankelijkheid) maakten onze streken deel uit van het Verenigde Koninkrijk der Nederlanden. Er wapperden dan ook **Nederlandse vlaggetjes** op de allereerste Oostendse badkarren! Na de onafhankelijkheid brak het badtoerisme echt helemaal door en rolden er meer en meer badkarren over het strand, mét Belgische vlag.

En de **lokale vissers**? Die keken nieuwsgierig en met lichte spot naar het nieuwe fenomeen. Er gebeurden vreemde dingen op 'hun' strand. Maar al gauw zagen ze ook de voordelen: aan het **prille kusttoerisme** viel **een extra centje** te verdienen. Bijvoorbeeld door rieten stoelen en 'transatlantiques' (ligzetels) te verhuren en badkardiensten te verlenen.

VAN OOSTENDE NAAR WATERLOO

Zoals de Britten nu naar de Westhoek komen om de gesneuvelden van WO1 te herdenken, trokken ze toen naar Waterloo om het beroemde slagveld te bezoeken. En op hun tocht passeerden ze in Oostende, waar ze al eens op het strand vertoefden of een duik in zee namen.

Oostendse badkarren met Hollandse vlaggen, tijdens het Nederlandse bewind, ca. 1825.

Kleurenlitho, collectie stad Oostende

DE BADWACHTER VAN BLANKENBERGE

Als één van de eerste badsteden begroette Blankenberge mensen die voor een gezondheidskuur naar zee kwamen. In **1835** verscheen zowaar **een eerste badwachter** op het strandtoneel. En drie jaar later rolden al vier badkarren over het strand.

Ook toen al leefde Blankenberge van een **ander soort toerisme** dan Oostende. Er was geen spoorverbinding naar Blankenberge en dat maakte de badstad minder goed bereikbaar. Vooral vanuit Brugge reisden toeristen met de diligence (grote postkoets) naar Blankenberge.

Er was meer 'volks' vertier. Het ging er levendig aan toe op muziekavonden en in houten café-paviljoenen op de grens van duinen en strand. Ook het strand van Blankenberge kende succes: in 1858 waren er al 16 badkarhouders met **meer dan 100 badkarren** die met **mankracht** naar de zee werden getrokken. De badkardienst was *booming business!*

CHEMIN DE FER DU NORD

OSTENDE BAINS

DISTANCE:
331 Kilomètres

DURÉE DU TRAJET: 7 H^{res}

OSTENDE

OSTENDE. — Cette importante ville de Belgique, située sur la mer du Nord, est une station balnéaire renommée. Elle possède un grand port, une superbe cathédrale et de nombreux monuments. Les bains de mer y sont très fréquentés, surtout pendant l'été. Les promenades sur le front de mer sont très agréables. On peut visiter les ruines de la ville de Ostende, qui fut détruite par les Français en 1795.

COMPAGNIE DU CHEMIN DE FER DU NORD

MARCHE DES PAYS & NÉCESSAIRE
Au 1er juillet de l'année courante.

Paris	100
Amiens	100
Compiègne	100
Reims	100
Soissons	100
Laon	100
Arras	100
Lille	100
Bruxelles	100
Paris	100

PIVA DES BILLETS SIMPLES

Paris	100
Amiens	100
Compiègne	100
Reims	100
Soissons	100
Laon	100
Arras	100
Lille	100
Bruxelles	100
Paris	100

LITH. F. APPEL - PARIS

PROHIBITION INTERDITE

TRAINS D'EXCURSION A MARCHE RAPIDE AU DEPART DE PARIS ET AUTRES LOCALITES DU RESEAU NORD

OVER DE IJZEREN WEG NAAR ZEE

Het kusttoerisme bloeide pas helemaal open toen er **spoorlijnen** werden aangelegd: Brussel-Brugge-Oostende (in 1838), Brugge-Blankenberge (1863) en Blankenberge-Heist (1868). De kusttram maakte **nieuwe badplaatsen** bereikbaar, zoals Middelkerke-bad en het charmante Klemskerke.

Ook de jaarlijkse trip van de **koninklijke familie naar Oostende** zorgde voor extra toeristen. De adellijke families zakten **vanuit heel Europa** af naar het toen mondaine Oostende. De badsteden Oostende en Blankenberge konden de stroom zomerse gasten bijna niet meer behappen.

In 1887 verschenen de eerste badkarren in **De Haan** dat zich als **'de schilderachtige optie'** profileerde. In 1898 was er ook een 20-tal 'strandtenten' beschikbaar.

Kleurrijke affiches – toen heel modern – presenteren Oostende als vakantiebestemming die makkelijk en comfortabel met de trein te bereiken is. Oostende liet deze affiche drukken bij de gereputeerde Parijse drukkerij Appel. Zij toont een druk strand vol tenten, transatlantiques en de typische genummerde badkarren. Natuurlijk mochten de villa's en het casino-kursaal niet ontbreken. Bron: Scheerlinck, K. (2003). Affichekunst aan zee 1887-1970: een eeuw Belgische kustaffiches.

Collectie Gemeentearchief De Haan

Koninklijke familie aan de strandcabine in De Haan: Zelfs in de vroege jaren van het kusttoerisme zochten mensen rustiger plekken op. De koninklijke familie werd gevolgd naar Oostende, maar je kon ze ook spotten in het landelijke Klemskerke.

Aan het begin van de 20ste eeuw ontwikkelde ook **Bredene-Duinen** zich tot een bescheiden badplaats. Zij trok badgasten aan die iets minder van de drukte hielden. De eerste strandcabines werden er net voor 1910 geplaatst door hotel de l'Espérance, hotel d'Anvers en hotel Glibert. Zo zorgden ze ervoor dat hun hotelgasten zich niet in het hotel moesten omkleden voor ze hun bad namen. Vakantievilla's zoals Villa l'Aube en Villa les Alouettes plaatsten voor hun huurders ook een cabine op het strand.

Er verscheen na de Eerste Wereldoorlog ook een grote strandcabine voor het materiaal van de kinderen (patiënten) van Sanatorium Marin.

Pas in de loop van de jaren 20 werden er in Bredene meer en meer strandcabines geplaatst.

Middelkerke richtte pas in 1877 **een baddienst met paarden** op. Het toerisme kwam er goed op gang na het aanleggen van de tramlijn.

En waar de badgasten gaan, zullen de badkarren staan!

Middelkerke kocht in 1892 negen nieuwe badkarren.

De jonge badstad trok toeristen naar zich toe.

Collectie Ronny Van Troostenberghe

Gemeente Middelkerke.

Openbare Aanbesteding
VAN NEGEN NIEUWE

BADWAGENS

Het Collegie van Burgemeester en Schepenen, dergemeente Middelkerke, maakt kenbaar dat er op

Maandag 13 Februari 1892,

om TWEE URE en HALF stipt van den namiddag, in het GEMEENTEHUIS alhier, onder nadere goedkeuring der Bevoegde Overheid, zal overgegaan worden tot de openbare aanbesteding van negen nieuwe badwagens, bij gesloten op zegel geschreven aanbiedingsschriften, gelijkvormig aan het lastenkohier gevoegd, den heer Burgemeester ten laatste op 12 FEBRUARI aanstaande, onder dubbelen omslag toe te sturen en waarvan de binnenste voor opschrift zal dragen, *Aanbieding voor de aanneming van negen nieuwe badwagens.*

Het kohier van lasten en voorwaarden ligt ter inzage van eenieder in het GEMEENTEHUIS, te Middelkerke.

BELOOP DER BEGROOTING 2700 FRANK.
BELOOP DER BORGTOCHT 200 FRANK.

Gedaan te Middelkerke den 23 Januari 1892.

BURGEMEESTER EN SCHEPENEN,
F. DIERENDONCK.

Bij bevel:
DE SECRETARIS,
C. HUYGHEBAERT.

Reggie. Druk van JAN CUYFERS, St-Jacobsstraat.

Collectie Ronny Van Troostenberghe

Strandcabines verschenen al in de jaren 30 van de 19de eeuw aan onze kust. Het waren toen nog geen cabines zoals we nu kennen, maar wel badkarren op wielen. Ze werden door mannen of paarden tot aan de waterlijn getrokken.

Collectie Gemeentearchief De Haan

Een Middelkerkse cabine wordt uit zee getrokken door een paard.

TREK EN ROL!

In de 19de en begin 20ste eeuw hadden de **badkarren grote houten wielen** en werden ze naar de kustlijn getrokken. Daar kleeft de bader zich om voor het zwemmen. Die betaalde 75 centiemmen om een duik in zee te nemen.

De karren werden in Blankenberge verplaatst met **pure mankracht**. In Oostende en Middelkerke deden **paarden het zware werk**. Liep je op blote voeten over het strand, dan was het dus niet alleen uitkijken voor scherpe schelpen!

Om een idee te geven van de omvang van de activiteit: in juni 1880 bestelde stad Oostende maar liefst **15.000 kilo haver en 15.000 kilo bonen** voor de paarden van de badkarrendienst.

OEVEELE!

PRIJSLIJST BADEN OOSTENDE – 1850

Nu huur je meestal een strandcabine voor een maand of een heel seizoen, maar in het begin van het strandtoerisme was dat helemaal anders. Je huurde **een badkar voor de tijd dat je ging baden**. Dit waren de prijzen in Oostende:

	1 persoon → 50 centiemen
	2 personen → 75 centiemen
	3 personen → 1 frank
	30 centiemen per bijkomende bader
	25 centiemen voor hulp van een badmeester of -meesteres.

Voor dat geld kreeg je: 45 minuten de badkar ter beschikking, twee handdoeken per badgast, zoet water en hoffmannsdruppels (een medicijn tegen braakneigingen, flauwvallen en zenuwtoevallen). Voor elk halfuur dat je de badkar langer gebruikte, betaalde je per persoon het halve bedrag extra.

Op 1 juni 1852 stegen de tarieven, **wegens groot succes**, je betaalde dan 75 centiemen voor 1 persoon en de andere prijzen stegen mee.

Vanaf 1853 veranderde de prijslijst elk jaar naargelang het aantal karren en het soort kar. Er waren namelijk verschillende karren:

Betere kar met grote wielen voor het Kursaal, getrokken door paarden → 80 centiemen, badpak en handdoeken inbegrepen.

Kleinere karren met kleinere wieltjes voor de duinen, vaak met de hand naar zee geduwd → 25 centiemen.

AANTAL BADKARREN OP HET STRAND VAN OOSTENDE

1853 → 158 karren

1855 → 288 karren

1858 → plaats voor 300 karren, maar er zijn er 500.

1870 → per dag worden 400 karren naar zee getrokken

BADPAK
75 ct.

GOEDKOPER IN DE HAAN

De prijslijst van De Haan (Klemskerke) uit 1912, laat zien dat baden door de band genomen goedkoper was in landelijke gemeenten:

 Badhok + badpak voor 1 volwassen persoon → 75 centiemmen

Een tent (vaste cabine) voor een maand:

 → Juni: 15 frank

 → Juli: 25 frank

 → Augustus: 35 frank

 → September: 20 frank

Echter: verboden om de cabine als badhok te gebruiken! Je moest immers betalen om je om te kleden in een badhokje.

VERDIENSTE

Hoeveel verdienen de badkarhouders in het badseizoen van 1866?

Enkele voorbeelden uit de krant La Vigie de la Côte:
Siska De Neve:

4 badkarren x 150 frank = 600 frank (3600 euro)*

Felix Horseele:

15 badkarren x 150 frank = 2250 frank (13 500 euro)

Vrouw Schaep:

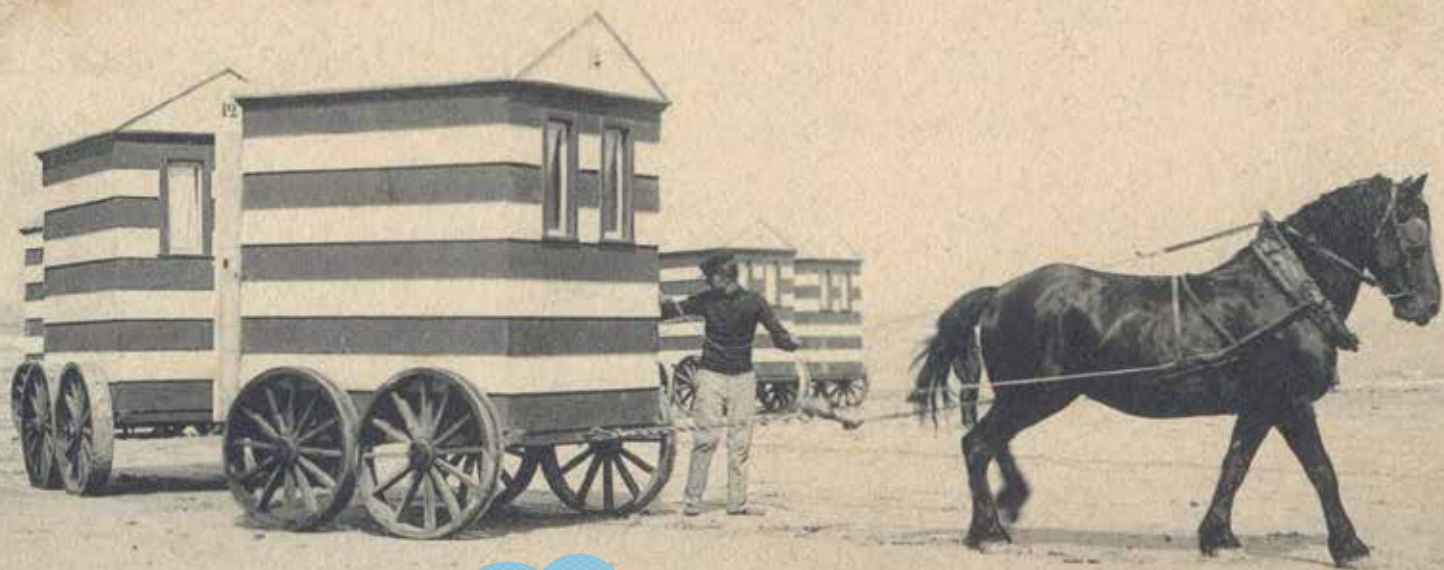
8 badkarren x 150 frank = 1200 frank (7200 euro)

...

Het Blankenbergse gemeentebestuur merkte die mooie winsten op en hief vanaf 1864 een belasting van 5 frank per badkar.

*Het bedrag in euro is een schatting van de waarde vandaag

DIEPTE

70... centimeter. Zo diep werden in de 19de eeuw de badkarren in zee getrokken. Niet dieper. Er werd één paard gebruikt per zeven badkarren.

OEVEELE!

BADEN MET BADKAR: EEN HANDLEIDING

Het baden verliep volgens **een vast ritueel**: je betaalde en nam plaats in een **genummerde badkar**. De badkar werd over het strand een klein eindje **in zee getrokken**. Je hijste je ondertussen in je badpak.

Vervolgens nam je een verfrissende duik in het zoute water, eventueel **onder begeleiding van een baigneur of baigneuse**, een redder avant la lettre. Een 'duik' moet je hier met een korreltje zout nemen. In het diepe zwemmen was veeleer ongebruikelijk.

Na het baden stapte je opnieuw in je badkar om terug naar het strand getrokken te worden. Tijdens dit tochtje deed je opnieuw je kleren aan.

Het was zaak om **het nummer van je badkar** te onthouden. Anders kon je even zoeken langs de waterlijn tussen al die strandkarren. Maar, sommige badgasten **'vergisten' zich** van nummer en kwamen 'per toeval' in de verkeerde badkar terecht.

De snoepers profiteerden van het feit dat **aan onze kust 'gemengd' werd gebaad**, in tegenstelling tot veel buitenlandse stranden. Vooral de Britse badgasten vonden dat fijn, al was het maar omdat ze daardoor met het hele gezin in zee konden.

Dat gemengd baden werd niet door iedereen op applaus onthaald. In 1849 maande de **bisschop van Brugge** de pastoor van Blankenberghe aan om er de burgemeester over aan te spreken. De pastoor kwam echter van een kale reis terug. Gescheiden baden in zee was niet mogelijk volgens de burgemeester. Het zou gezinnen en getrouwde koppels uit elkaar trekken. Bovendien was er geen plaats voor twee aparte stranden.

*Badpakken worden verhuurd in Middelkerke
(zie gestreepte badkar in achtergrond foto)*

Collectie Ronny Van Troostenberghe

PARADIJS VOOR MANNEN

Voor wie niet met dat besmukte baden kon leven, was er 'Le Paradis', meer in het westen van Oostende, ter hoogte van Mariakerke. Het was het eerste naturistenstrand, enkel toegankelijk voor mannen. Zij **plonsden naakt in zee**, wat door sommigen ook als gezonder werd gezien omdat het zeewater dan direct contact had met de huid. Op Le Paradis vond je veel Russen en Duitsers, zelfs kroonprins Wilhelm van Pruisen kwam er naakt baden.

Collectie De Plate

GEEF POTTENKIJKERS GEEN KANS

De cabines waren vroeger dus niet de kleine strandvilla's van vandaag. Ze dienden als omkleedcabine om **in alle privacy** een badpak of kleren aan te trekken. Je huurde de badkar even voor een plons in zee, meer niet. Vandaag slaan we een handdoek rond onze heupen om een zwempak aan te trekken, met wat gewring en hopen op niet te veel wind uit de foute richting. Maar toen betrad en verliet je de badkar **volledig gekleed**, pottenkijkers kregen geen kans!

Het ritueel van baden in zee, zorgde **voor nieuwe jobs** in de kuststeden. Zo was er de **badvrouw** die de badpakken waste, iemand die toezicht hield, de **ticketverkoper**, de **redders** op klompen die de veiligheid op het strand garandeerden en de **'chauffeurs'** te paard die de badkar over het strand reden. Het waren vooral oudere vissers of hun familie.

*Eén van de nieuwe jobs op het strand:
de redder op klompen die toezicht hield
op hoe toeristen zich gedroegen.*

VISSERS VERSUS TOERISTEN

Tussen vissers en toeristen was er altijd een **goede verstandhouding**, maar die raakte verstoord aan het eind van de 19de eeuw. De **vissersopstand** van 1887 in Oostende deed daar geen goed aan. Het toerisme nam een hoge vlucht en badgasten overspoelden de stad. De vissersbevolking raakte meer en meer gemarginaliseerd.

De vissers richtten in de Vuurtorenwijk een **eigen kleine badplaats** in. En ja hoor, mét eigen badcabines. Zij imiteerden de gebruiken van de toeristen. Tegelijkertijd toont het de **opdeling aan tussen de armere vissers en de rijkere toeristen**.

Dat was ook zo in Middelkerke. Daar gold een reglement waardoor *'werklieden en dienstboden des namiddags van 3 tot 7 uren'* badkaarten konden krijgen voor 50 centiemen. De elite was dan weer vooral in de badkarren te vinden van 11 tot 12 uur. Natuurlijk waren er ook **verschillen in het type badkar**, ze was er in gewone en in luxe uitvoering.

Collectie Stad Oostende

Collectie Gemeente Middelkerke

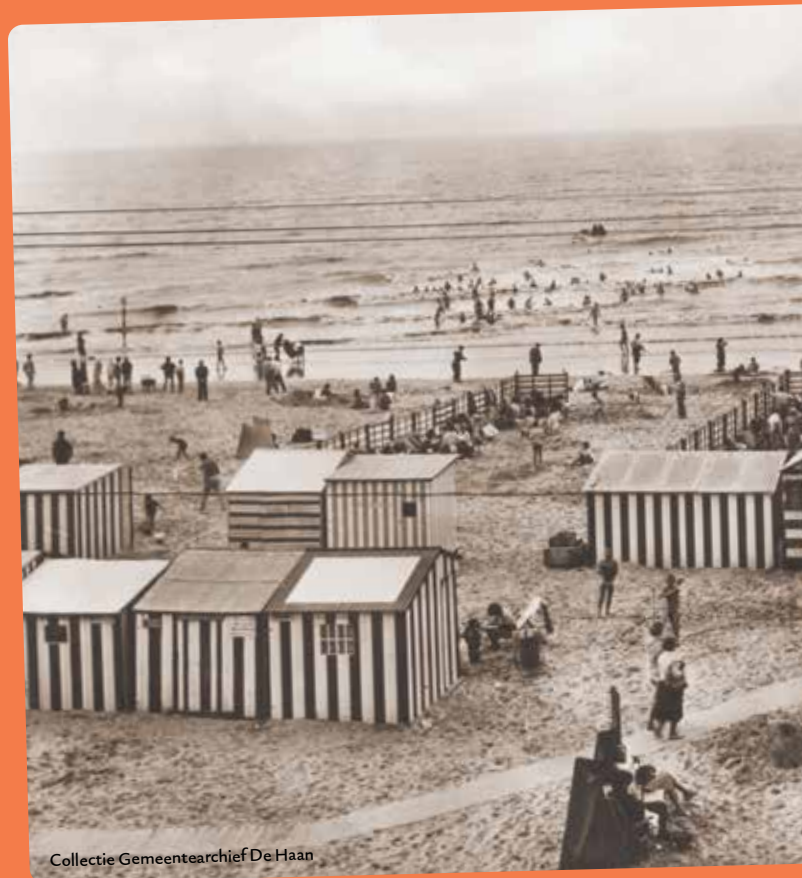
TELOORGANG VAN DE OUDE KABIENEN

Het hele badritueel van vroeger, met de badkarren op wielen, vervult ons nu misschien met een fijn nostalgisch gevoel. Toch wijst de evolutie op een andere insteek. Na de Eerste Wereldoorlog doken er **steeds meer vaste cabines** op. Gewoon tegen de dijk geplakt zoals we dat vandaag kennen.

Dat heeft ongetwijfeld te maken met het **verdwijnen van de absolute nood aan privacy**. Waar in de 19de eeuw bij wijze van spreken een blote teen nog op gefronste wenkbrauwen werd onthaald, veranderde de moraal stilaan. Zonnekloppen in bikini of monokini was nog niet aan de orde, maar baders vonden de rollende omkleedkarren dan toch al vrij omslachtig.

De doorslaggevende factor om de oude strandkarren opzij te schuiven, was vaak **praktisch van aard**: kosten voor de badgasten, minder plaats op het strand, klagende toeristen ...

Badkarren en vaste cabines naast elkaar in Wenduine

Collectie Gemeentearchief De Haan

VERRE AAN DEN STEERT ...

Lees maar wat de krant De Zeewacht over Oostende vertelt in 1928, de vergelijking met andere kustgemeenten is niet erg positief.

“Wij staan verre aan den steert en nochtans ontvangen wij zeker toch wel het dubbel der seizoensgasten van de voormelde steden (Blankenberghe en De Zoute) ... Aan welke oorzaken is die erbarmelijke toestand te wijten? ... De oude slenter* ging als eene overlevering mee met de oude kabiennen... zonder in te zien of het publiek er ook mee gediend was. Het stelsel van het drinkgeld is daar zoo ingekankerd, ... De baders klagen en wel met reden. Vanaf zij op het strand komen om een bad te nemen, na een kostelijk ticket betaald te hebben, moeten zij in hun zak schieten voor al wat er daarna te verrichten valt. ... Een tweede oorzaak is zeker ook de geringe afmetingen van ons badenstrand ... waarop kabiennen, als huizen zoo groot, met moeite heen weer gesleurd worden. Hier stelt zich de vraag: Hoe die afmetingen vergroot en het materiaal verbeterd? ... het badenstrand vergrooten van aan het hotel Continental tot aan de Koninginnelaan, met die voorbehouding, dat men de tenten zou plaatsen tegen den dijk, zooals in Blankenberghe... daarbij voegend dat de badkabiennen zouden verkleind en minstens op duizend gebracht worden.”

De Zeewacht zaterdag 6 oktober 1928

*De oude slenter = de oude gewoonte.

Collectie Stad Oostende,
herkomst Maryse Desmarts

MODERNISERING IN ZICHT VOOR OOSTENDE

In 1935 zag Oostende de modernisering gloren aan de horizon. Naar voorbeeld van onder andere Blankenberge verdwenen bijna alle rollende cabines van het strand. In Blankenberge was dat al sinds 1929 zo. Die karren die heen en weer rolden, werd als **ouderwets, hinderlijk en zelfs gevaarlijk** ervaren. Dat betekende **het einde van de dienst met paarden**. Badbegeleiders, koetsiers en ander personeel werden overbodig. En badgasten werden niet langer lastig gevallen voor een fooi.

Je kon zelf bepalen wanneer je ging zwemmen en moest niet meer wachten op een kar van de badendienst. De *kabien* was in Oostende even niet veel meer dan **een pashokje** in het zwembad dat onder de dijk stond. Je kreeg een rubberen bandje rond je pols en enkele badbedienden zorgden ervoor dat je kleren veilig bewaard bleven. Er waren douches en voetbaden voor iedereen. Klinkt nu allemaal heel gewoon, maar het was toen een hele **modernisering en democratisering**.

SLECHT VOOR HET IMAGO

Een badkar naar de vloedlijn rollen was niet meer nuttig en al helemaal niet charmant. Daar kwam nog bij dat de oude badkarren het imago van luxe en grandeur in de weg stonden dat Oostende wilde uitstralen. **De karren waren oud, vuil en het strand stond te vol.** Verder liepen er bedelaars en opdringerige verkopers op het strand. In tegenstelling tot andere gemeenten was alles in Oostende betalend, zelfs zonnekloppen. Vergelijk eens met Wenduine, de prinses van de badsteden, waar alles gratis was en de toeristentaks werd afgeschaft.

Oostende hield echter koppig vast aan **oude idealen**, met een peperduur Badenpaleis én nieuwe badinstallaties onder de zeedijk. Ook de Hippodroom en het enorme Kursaal moesten luxetoeristen aantrekken. Maar mensen kwamen in de jaren 30 niet meer om te kuren, vooral plezier maken was belangrijk.

Het opzet van Oostende sloeg niet aan en de stad **bleef worstelen met haar identiteit** van toeristische badplaats. De rijkere toeristen én zelfs de koning weken uit naar het mondaine Knokke. Of ze ontdekten het zuiden van Frankrijk en andere oorden. Blankenberge trok de massa maar wat graag naar zich toe. 'Nieuwe badplaatsen' zoals De Haan, Middelkerke en zelfs Bredene zetten in op natuur en rust met kleinschalige villabouw.

ONDERTUSSEN IN BLANKENBERGE ...

In Blankenberge liep ondertussen alles prima, ook met badkarren. Die reden ondertussen niet meer naar de vloedlijn. Het '**Palais du Comte Jean**' trok de rijke burgerij aan. Het was één van de eerste appartementsblokken op de zeedijk, gebouwd in 1929 in prachtige art-déco stijl en goed gelegen recht tegenover de pier. Dat gaf **cachet aan de badstad** en de toeristen bleven naar Blankenberge komen, ook al stonden er badkarren op het strand.

De karren verkeerden wel in **minder goede staat**, de wielen vermolmden en in de jaren 70 plaatsten badkarhouders meer en meer vaste cabines. Toch besloot het schepencollege midden jaren 80 dat elke badkarhouder **minstens 3 karren** moest behouden.

De laatste karren werden gespot in 2010 in Middelkerke en in 2014 in Blankenberge. Soms duiken ze nog op, als **relikwie uit een vervlogen verleden**, als opslagplaats of bezienswaardigheid. Je ziet ze ook nog als aanhangsel bij een beach bar.

*Het strandleven in
Blankenberge in de
jaren 50*

Collectie Stadsarchief
De Benne Blankenberge

OEVEELE?

AANTAL BAIGNEURS IN BLANKENBERGE

1855	10 (71 badkarren in totaal)
1897	69 (688 badkarren, dit werd als maximum ingesteld)
1907	70
1969	74
1977	39
1992	32
2022	13

ERF EENS EEN STRANDCABINE

De tijd van de **vaste cabines** brak aan. Rond de Tweede Wereldoorlog werden ze vooral als omkleedcabines uitgebaat door een concessie of door de gemeente.

Vreemd genoeg kwam het idee van William Hesketh uit 1784 (zie hoofdstuk Britten in Oostende - blz. 5) ook weer boven water om een cabine in te richten als **aperitiefpaviljoen**.

De **badkarhouders, of baigneurs, werden uitbaters** van cabines, stoelen, ligzetels, enzovoort. Elk seizoen zetten ze de kleurrijke, volledig witte of gestreepte cabines op. Elke dag sleurden ze het bijhorende materiaal voor de toeristen naar en van het strand. Na het seizoen braken ze alles weer af en herstelden ze het materiaal.

Een baigneur bezat **een lot strandcabines mét bijhorende concessie**. En dat geheel werd **doorgegeven als was het een erfstuk**. Zo bleef de familie Ponjaert van de 19de eeuw tot en met 2009 concessiehouder in Blankenberge.

Poserende baders in Oostende
Collectie Gemeente Middelkerke

WIST JE DAT

...

... je in de jaren 1950 moest betalen om te mogen zwemmen?

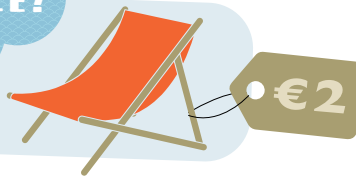
“Als je een cabine had, kreeg je ticketjes om te gaan zwemmen want dat was in die tijd betalend. Nogal absurd als je dat achteraf bekijkt: de zee is toch van iedereen? Maar wij waren met negen kinderen en moesten het doen met een paar tickets. Dus wat deden wij? Er was een manneke - ik zie hem nog voor mij: een rond brilleke, niet te groot, een wit jasje aan met een groen-witte kraag en een eveneens groen-witte pet waarop stond ‘Ostende Plage’. [...] Hij hield een grote zak vast met alle ticketjes die hij ontving. Hij had ook een boekje met ticketjes die hij verkocht. Hoeveel het was, dat weet ik niet, want we betaalden nooit. Als hij aan de ene kant ging controleren, dan stonden we langs de andere kant in het water en veranderde hij van plaats, dan gingen we langs de andere kant eruit.”

~ Doris Klausing

Een strandstoel kostte twee euro voor een halve dag.

~ Roger Coene, 1991

OEVEELE!

VILLA OP HET STRAND

De functie van de strandcabine veranderde helemaal na de Tweede Wereldoorlog. Ze diende niet meer zozeer om je stiekem om te kleden. Het werd meer **een verzamelplek** voor vrienden en familie. De kinderen speelden er samen, er werd iets gegeten en gedronken, je las er op je gemak een boek of de krant en natuurlijk werd al het strandgerief erin bewaard.

De plek aan de cabine werd een zomer lang je **privé stukje strand**, met de cabine als kleine villa. Je mini-buitenverblijf maakte deel uit van een afgebakend gebied dat de naam van de baigneursfamilie kreeg. Je ‘zat’ bij cabines Ivan, Roland of Norbert.

Cabines op wielen verdwijnen uit beeld en het aantal stranduitbaters verkleint ook. Doordat er zoveel baigneurs waren, was de strook uit te baten strand slechts negen meter per uitbater. Dat was niet meer rendabel en als een baigneur ‘op pensioen’ ging, werd hun strook liefst doorverkocht aan de andere baigneurs, waardoor er dubbele of driedubbele strandzones kwamen. In Blankenberge zijn er nu nog een tiental. Er duikt de laatste jaren ook een nieuw fenomeen op: **de beach bar**. De baigneur schakelt over op horeca. De plek op het strand heet nu ‘... Beach’.

DE '25' AN JE BÈIN

22

25

In 1858 hadden de 16 Blankenbergse badkarhouders samen maar liefst 122 badkarren. Terwijl 20 jaar eerder het strand nog zo goed als 'badkarloos' was. Veel badkarren, veel toeristen op een beperkte oppervlakte, dat maakte de beschikbare plaatsen duurder.

Een **loting was de meest faire manier** om de plaatsen te verdelen. Het zorgde er ook voor dat de plaatselijke politici achteraf niet met de vinger konden worden gewezen.

De loting van de cabine is een traditie die teruggaat tot 1858. Het was jarenlang een **spannend moment** dat een seizoen kon maken of kraken. Zo waren bijvoorbeeld de loten in de nabijheid van de trappen gegeerd (de rampen). De mensen gaan immers altijd zitten waar ze eerst passeren. Op de veiling van de cabines werd er soms een traantje weggepinkt.

Wie een goed lot trok, kreeg een centrale plaats en uitzicht op een succesvol badseizoen, een minder fortuinlijk lotnummer betekende dat je een serieus tandje moest bijsteken.

Ondertussen zijn de badkarlotingen afgeschaft (in Blankenberge pas in **2018!**). De loting werd vervangen door een **systeem van concessies** voor zeven of negen jaar die per opbod worden verkocht via een aanbesteding.

Een goed lot was den 21, 22 of den ein, het volgend seizoen had je de 25 an je bein.

~ François Driessens, Krant van West-Vlaanderen

21

Artikel 34 - De badkarhouders zijn verplicht deel te nemen aan de loting. Indien een badkarhouder zijn bedrijvigheid wenst stop te zetten, dan is hij verplicht vóór 1 maart de voorzitter der badersbond per aangetekend schrijven daarvan te verwittigen. Indien een badkarhouder nalaat de voorzitter binnen de gestelde termijn te verwittigen, of wanneer een badkarhouder na de loting zijn toegewezen lot niet uitbaat, dan worden volgende sancties tegen de nalatige getroffen:

- intrekking van zijn veruunning door de gemeenteraad.
- de aan de stad verschuldigde belastingen en retributies, waaraan de badstrandvergunningen onderworpen zijn, blijven voor het lopende jaar verschuldigd.

Reglement van de Blankenbergse badkarhouders, 1977

"Mijn tweede zomer trok ik lot 16 en dat was een slechte plaats, tussen de Weststraat en de Bakkerstraat. Ik heb dat jaar van pure ellende nog zitten schreemen aan mijn trap!"

~ Mariette Zutterman

In Blankenberge gebeurde de verdeling van de stroken strand door loting. Een week of drie voor de paasvakantie komen de baigneurs samen en trekken ze om beurten een nummertje uit een trommel. [...] Die loting was een speciale dag: feest voor de enen, frustratie voor de anderen die een minder goed lot hadden getrokken.

~ Mariette Zutterman

We waren met acht baigneurs. Het is een systeem [in De Haan] waarbij we jaarlijks opschuiven in een soort achtvorm en beurtelings een plek innemen. Jef Picquet kwam erbij, als negende. Hij mocht een plek aan de duinen innemen, maar moest blijven staan, mocht niet meedraaien. De reden was dat hij windschermen had met kappen boven, een soort zonneschermen. Die waren zo hoog dat ze het zicht van de redders konden belemmeren.

~ Gladys Lannoye

Badkarloting door een onschuldige kinderhand en hier onder leiding van Burgemeester Ludo Monset (1995-2011) in Blankenberge. Het lot bepaalde welke badkar waar kwam te staan op het strand. Op die 'badkartrekking' kwamen ieder jaar een 200-tal geïnteresseerden af. De dag na de trekking verschenen de eerste badkarren al op het strand.

Collectie Johan Blomme

~~~~~

Windschermen met kappen van de opvolger van Jef Picquet, 'Jan'. Die stonden bij de duinen omdat ze anders het zicht van de redders konden belemmeren. Later besliste de uitbater om ze weg te laten omdat er zoveel extra en zwaar werk bij te pas kwam. Vanaf dan mocht 'Jan' meedraaien in het systeem van De Haan (zie p. 25).

VEEL WIT, AF EN TOE EEN KLEUR

Een cabine is een cabine. Niets is minder waar. Ze waren (en zijn) er in **verschillende klassen, maten en kleuren.**

Dat onderscheid is niet puur toevallig en louter voor de show. Kijk maar eens naar de Blankenbergse badkarren en cabines. Er zijn bijna geen grenzen aan hoe ze eruitzien. Die **variatie in uitzicht vindt zijn oorsprong in 1872.** Toen ontstond de traditie om met kleuren te werken. Dat hielp om voor de baigneurs duidelijk te maken welke badkarren bij hun lot hoorden. En het hield de badkarhouders uit elkaar.

Enkele baigneurs waren in de jaren ervoor hun boekje te buiten gegaan door hun karren op andermans terrein te zetten. Soms gingen ze zelfs op de vuist aan de trappen van de dijk om klanten bij hen te krijgen. Aan die toestanden werd paal en perk gesteld dankzij een overeenkomst van het Blankenbergs syndicaat der badkarhouders.

Collectie
Jérôme Storme,
Herkomst archief
Gent

REUZECABINE

De cabine van ingenieur Spiers zou een ware attractie geweest zijn. In 1868 kwam hij met het idee om via een **spoorbaan op het strand** een reuzecabine naar de zee te leiden. Een andere wagen zou mensen naar de grotere cabine brengen. Jammer genoeg werd dit geen werkelijkheid. Een soortgelijk idee van Léon Malécot, een **drijvend strandhuis**, was al afgeketst in 1859.

KLASSEN CABINES

In Blankenberge dienden de kleuren om het terrein van baigneurs af te bakenen, in Oostende wezen ze op **verschillende klassen**.

De cabines zagen er niet alleen anders uit, de luxieuze exemplaren waren ook beter uitgerust. In de krant Duinengalm van 30 april 1920 lezen we dat er verschillende prijzen zijn voor: de **gewone witte cabijnen** (3 frank), **groene luxekabijnen** (5 frank), **geele luxekabijnen** (7 frank) en **salonkabijnen** (20 frank).

3 FRANK

*Bruggeling
Hector Jonckheere kwam
in het voorjaar altijd zijn strand-
zetelstof slijten. Voor die stof
was er keuze te over wat de kleur
betref. Het was belangrijk om die
te matchen met de kleur van
de karren.*

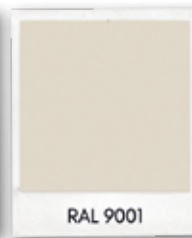
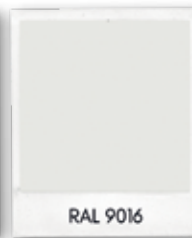
*~ Roland, man van
Mariette Zutterman*

Vandaag de dag zijn de meeste cabines wit, maar toch zijn er kleine verschillen.

Zo mag het dak van een **Oostendse cabine** enkel wit, grijs of zwart zijn. De cabine zelf is verplicht in het wit. De afmetingen zijn strikt omschreven en de hoek van het dak ten opzichte van de cabine moet 10° zijn. In **Middelkerke** moet de cabine eveneens wit zijn, al zijn lichte pastelkleuren toegelaten. Ook de historische badwagens - de karren met wielen - moeten aan die regels voldoen.

In **De Haan** is het reglement wel heel specifiek. Daar moet de ganse cabine *goed in de verfstaan* en de kleurcode RAL 9010 wit hebben. Ook **Bredene** houdt vast aan een witte cabine. **Blankenberge** is veruit **het kleurrijkst**, daar mogen alle lichte kleuren gebruikt worden. Zo kan een baigneur in Blankenberge nog creatief aan de slag.

GEEN RECLAME

Het is verboden om reclame op strandcabines aan te brengen. Dat was ooit anders. Baigneurs verdienden nog wat bij dankzij **allerlei advertenties** op de achterkant van de strandcabines. Als de cabines vast langs de dijk stonden, kon je er soms lange slogans en reclames op lezen.

Reclame op strandcabines, Blankenberge, interbellum

Reclame is slechts enkele jaren toegestaan tijdens het interbellum

EEN LEVEN LANG AAN DE CABINE

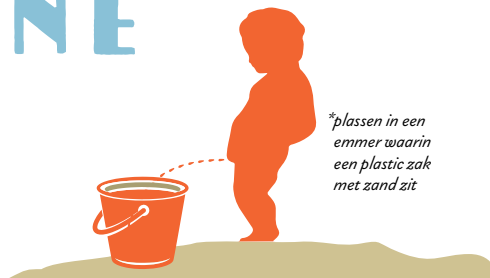
Of je nu een oma van 85 bent, een 18-jarige surfboy of een kind dat nog in de luiers zit: de cabine heeft voor elke generatie wel iets in petto.

Je **kersverse baby** meenemen naar het strand? Geen probleem. Het gordijntje in de cabine - dat ook handig is om je achter te verkleden - houdt het felle zonlicht tegen en zorgt voor rust als het tijd is voor een dutje.

Zoon Karel, vier dagen jong aan de cabine, 1997

Collectie familie Goethals-Peeters

*plassen in een emmer waarin een plastic zak met zand zit

Peuters en kleuters doen niks liever dan in het zand spelen. En de schopjes, emmertjes en vormpjes krijgen een plekje in de cabine, lekker handig. Ook **dé emmer*** kan erin, voor als er geen toilet in de buurt is.

Grotere kinderen stouwen de cabine vol met de winkel- en knutselattributen voor de strandbloemenwinkel, materiaal om te zonnen, zwemmen en surfen.

Nog later is de cabine een chillzone voor **tieners en pubers**. Ze komen er samen met vrienden om te zonnen en te kletsen, en dan eventueel een stapje in het avond- of nachtleven te zetten.

Het strand, dat is onze tweede tuin. Eigenlijk is het onze belangrijkste tuin. Zodra het goed weer is, zitten we daar. En er is geen werk in die tuin!

~Fanina Peeters

Fanina aan de cabine enkele dagen voor bevalling, 1997

Collectie familie Goethals-Peeters

DE CIRKEL IS ROND

Wanneer de jongeren van de cabine zelf **moeder, vader, tante of nonkel** worden, begint alles van vooraf aan. Hun baby ligt achter het gordijntje, uit de zon. De baby wordt strandkleuter en groeit voor ze het goed beseffen uit tot de knapste beachboy of surfgirl van het hele strand. En natuurlijk brengen die al eens een lief mee naar de cabine. Zo'n lief kan blijven plakken en voor je het weet verwelkomt de strandcabine een nieuwe generatie.

De eerste generatie die de cabine huurde, is ondertussen **groot-ouder**. Oma en opa genieten misschien nog meer van de tijd aan de cabine, met kleintjes die op hun beurt supergraag bij oma en opa zijn.

Rond de strandcabine groeide een heel netwerk van kennissen en vrienden. Maar stilaan haken sommigen af, ze slaan al eens een zomer over of komen niet meer opdagen, niet goed meer te been, uit het leven verdwenen ...

Zonnen op het strand, Oostende

Echte cabinemensen, trekken naar 'hun' cabine zolang het lukt. Voor de gezonde zeelucht, voor de rust met een krantje, een babbel en aperitiefje met de burens, om te genieten van de achterkleinkinderen. Om te mijmeren over alles wat ze hebben meege- maakt aan die kleine villa op het strand.

Keuvelen op het strand

Collectie familie Coene

Mijn jongste zoon werd op 15 juli geboren in een prachtige zomer (nvdv 1997). Vier dagen later zat ik al met hem op het strand. Ik gaf borstvoeding en kon dat ongestoord doen in de cabine achter het gordijntje. Niet te verwonderen dat ook hij een kind van zee en strand is geworden. Hij is als 25-jarige nu een fervent surfer.

~Fanina Peeters

Ilse nam 'een cabine voor het leven', letterlijk: ze schonk het haar metekindje Rosie als geboortecadeau.

uit het tijdschrift Feeling,
23 juli 2019

In de vakantie was er ook een soort vakantieschool, of opvang op het strand, de 'Pingouin'. Tijdens de zomer moesten mijn ouders en grootouders werken, en overdag zaten we dan in de 'Pingouin'. [...]

Wat je liefst doet, is leeftijdsgebonden. Als je 12 à 13 jaar bent, dan wil je gewoon liggen, wil je 'bruinen'.

~Sabine Vandenbergh

Toen mijn dochters wat groter waren, gingen ze mee. Ze hielpen een handje, maar het liefst van al gingen ze op het einde van de dag de lege flesjes verzamelen en terugbrengen. Het statiegeld zorgde voor een zakcentje.

~Mariette Zutterman

*Er verandert veel. Zoals je ook nu geen monokini's meer ziet. Dat was wel bijzonder toen dat opkwam, rond 1975. Je zag toen ook heel wat oude ventjes die kwamen loeren. Ze liepen met opgestroopte broeks-
pijpen langs de waterlijn en waren zo geïnteresseerd dat ze niet zagen dat kinderen een put hadden gemaakt. Je zag er af en toe één die zich danig misstapte en zelfs viel.*

~Roland, man van Mariette Zutterman

Vroeger was er veel meer ambiance op het strand. De mensen bleven de hele dag op het strand rondhangen, terwijl ze nu eerder op een strandbar neerstrijken en dan weer vertrekken.

~Marc Coene, cabineverhuurder

*Als het eten klaar was,
hing mijn grootmoeder een
handdoek aan het venster
van het appartement.
Dan wisten we dat we even
naar binnen moesten.*

~Fanina Peeters

Als jobstudent leerde ik omgaan met mensen. Je moet al eens de 'champetter' uithangen, en je moet geld ontvangen, dus ook de nodige verantwoordelijkheid aan de dag leggen.

[...] En je bent buiten, in de gezonde zeelucht. Dit werk is bovendien een stevige work-out.

~Dries Vermeersch

[...] Het is door die vriendinnen dat ik zo goed mijn Frans heb geleerd! En een mondje Engels leerde ik van mijn broer Edmond, die 15 jaar ouder was. Het eerste zinnetje vergeet ik nooit: Do you want a chair, please?

Vanaf de jaren zestig kwamen er steeds meer Duitsers en ik sprak hen dan ook graag in hun taal aan. Ik paste me hoe dan ook altijd aan, ik kon moeiteloos overschakelen naar het Antwerps of Limburgs. Toch hadden we het meest Franstaligen, wellicht omdat ik dat zo goed sprak als mijn Vlaams! Want de mensen doen graag, een babbeltje op het strand. We hadden veel Walen en vooral veel mensen van Noord-Frankrijk.

~Gladys Lannoye

Vroeger werd er heel veel Frans gesproken. Onze eerste klanten, dat waren allemaal Brusselaars en dat was allemaal 'en Français'.

~Roger Coene

Vroeger zaten er veel ratten onder de cabines. En als er maar een paar cabines meer overbleven, dan zaten al die ratten daar. We maakten dan greppels en stonden gereed met een paar man met een spade om ze dood te slaan. Mijn ma stond op haar één been te dansen, want die was doodsbang en ze liepen natuurlijk allemaal haar richting uit.

~Marc Coene

VOOR MIJ IS DE CABINE ...

Een mini-strand-
villaatje met
alle basis-
benodigdheden
(Fanina Peeters)

'This is our happy
place' vat het
voor mij toch wat
samen
(Sylvia Theunynck)

Een
investering in
onze vriendschap
(Ilse in Feeling van 13
juli 2019)

Goud waard, het
is onze belang-
rijkste vakantie
(Fanina Peeters)

De uitvalsbasis om te
zwemmen in zee, te lopen
langs de vloedlijn, te
spelen met de klein-
kinderen. Met zicht op
zee en zand aan de voeten.
(Katrien Vervaele)

Mijn appartement,
mijn tweede
verblijf
(Erna Vanhoutte)

Een thuis op het
strand
(Sabine Vandenberghe)

Een aangename
verpozing op onze
vrije dag toen
we hardwerkende
zelfstandigen
waren
(Rika Buyse)

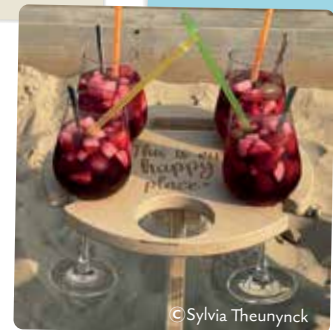
Mijn gezondheid
(Erna Vanhoutte)

Puur relaxen
(Lydia Opsomer)

*Als het dan de Ronde van
Frankrijk was, zaten ze
allemaal rond een klein
transistorradiootje naar de
koers te luisteren.*
~Marc Coene

*Recentelijk tikte ik nog een superhandig aperitiefafeltje
op de kop, op de avondmarkt. Op het tafeltje staat 'This is
our happy place'. Dat vat het prima samen voor mij.*

~Sylvia Theunynck

© Sylvia Theunynck

DE ZOMER VERWELKOMEN

Een *'kabientje'* op het strand: daar kon ik als kind alleen maar van dromen. Mijn ouders waren zelfstandigen en hadden geen tijd voor zomers vertier. Zeker in juli en augustus hadden ze de handen vol.

Toch was ik vaak aan zee. Eerst was er *pepee* die mij en mijn zus meenam, later was er een kindermisje. Vanaf een jaar of twaalf, dertien hadden we geen oppas meer nodig en trokken we er met vriendinnen op uit, badhanddoek en potje nivea in een schoudertas, onze eerste bikini aan ons gebruide lijf.

Toen ik zelf kinderen kreeg, woonde ik in de provincie Luxemburg en kwam ik maar sporadisch naar zee. Wanneer we die keren kwamen, vond ik het als jonge vrouw heel normaal om met zakken vol zwem-, speel-, eet- en drinkgerei te zeulen. En dan liefst nog een heel eind, want ik verkoos de plekjes waar geen of weinig volk zat.

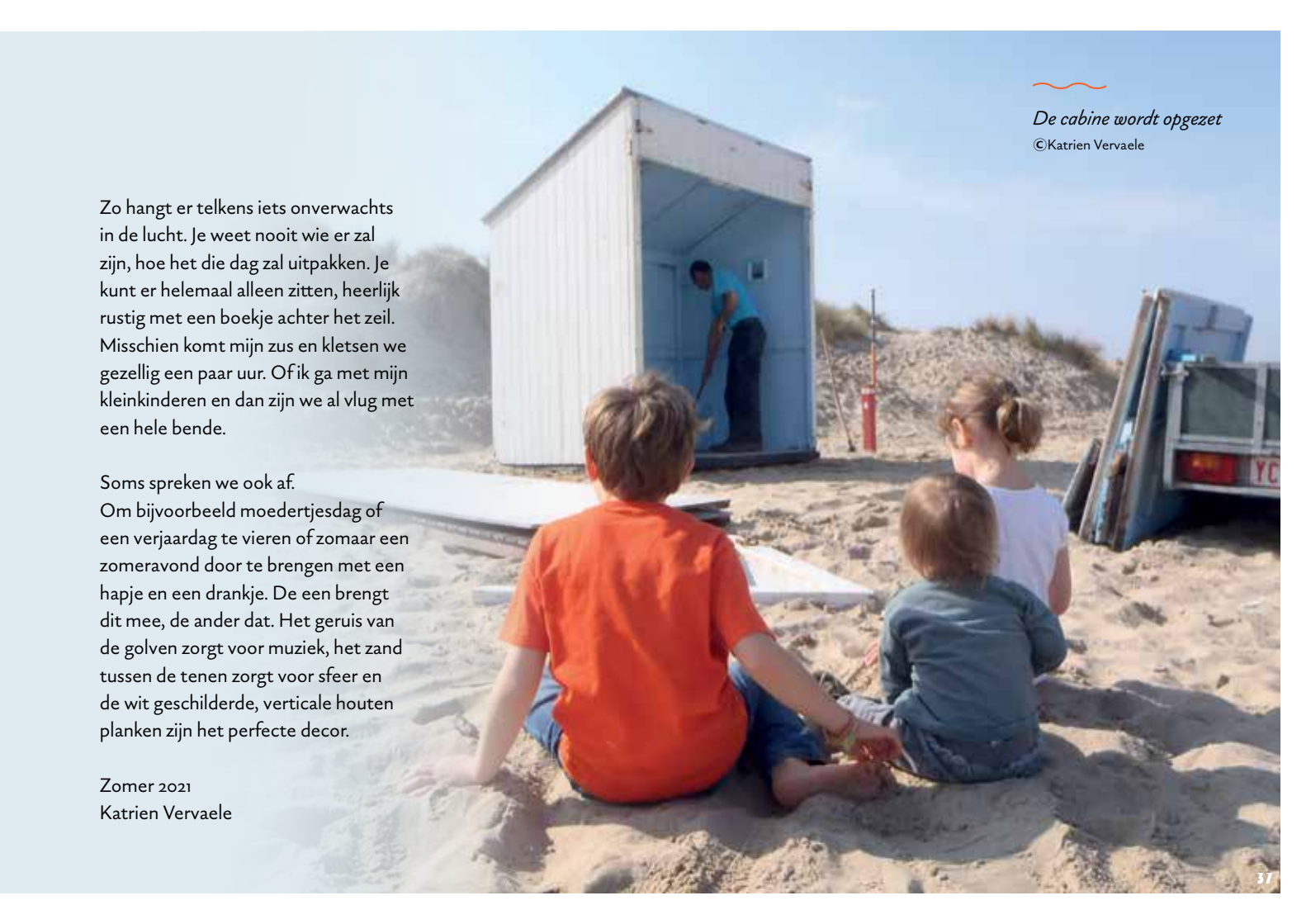
Ondertussen ben ik weer op een boogscheut van de kust komen wonen. Druppelsgewijs kreeg ik kleinkinderen die, net als ik, zot zijn van de zee. Niet zo vreemd dus dat het idee kwam aanwaaien om een cabine te huren. Zo'n strandcabine zou mijn zomerse leven als *meme* een stuk verlichten. Niet meer dat sleuren met al dat gerief, dacht ik.

Helemaal vrij van gezeul is zo'n cabine evenwel niet. In het begin van het seizoen – de paasvakantie – sleur ik achtereenvolgens zeil, strandstoelen, handdoeken, schoppen, netjes, vliegers, *pateetjes*, petanqueballen en de rest het duin over. Dat is altijd hijgen in het mulle zand.

Op het eind van het seizoen, 1 oktober, verhuist alles weer de andere kant op. Nu met nog meer gerief, want verzamelen kunnen ze! Het is telkens een beestenwerk, maar ik doe het met plezier. Het is een kosteloos fitnessarrangement, hou ik mezelf kranig voor. En hoewel mijn kinderen aandringen dat ik ze moet verwittigen wanneer het zover is, doe ik het stiekem graag alleen. Ik ben tenslotte al met pensioen en heb, bij wijze van spreken dan, tijd zat. En zo werd het stilaan een ritueel: het seizoen verwelkomen en er afscheid van nemen.

Het is een zegen om mij een zomer lang 'eigenaar' te mogen noemen van zo'n houten strandhuisje, een soort buitenverblijfje aan zee.

Met de duinen in de rug, de branding aan de voeten. Ik laat een rist sleutels bijmaken zodat ook mijn kinderen en mijn zus er naartoe kunnen wanneer het ze uitkomt. Met elk een sleutel op zak, hoeven we niet af te spreken om de cabine open te maken.

De cabine wordt opgezet

©Katrien Vervaele

Zo hangt er telkens iets onverwachts in de lucht. Je weet nooit wie er zal zijn, hoe het die dag zal uitpakken. Je kunt er helemaal alleen zitten, heerlijk rustig met een boekje achter het zeil. Misschien komt mijn zus en kletsen we gezellig een paar uur. Of ik ga met mijn kleinkinderen en dan zijn we al vlug met een hele bende.

Soms spreken we ook af. Om bijvoorbeeld moedertjesdag of een verjaardag te vieren of zomaar een zomeravond door te brengen met een hapje en een drankje. De een brengt dit mee, de ander dat. Het geruis van de golven zorgt voor muziek, het zand tussen de tenen zorgt voor sfeer en de wit geschilderde, verticale houten planken zijn het perfecte decor.

Zomer 2021
Katrien Vervaele

CABINEKUNST

Waarom zijn badkarren en strandcabines zo'n **geliefd thema voor kunstenaars**? Ze spreken duidelijk tot de verbeelding. Omdat ze symbool staan voor een (relaxte) strandvakantie. Omdat hun vormgeving voor mooie composities zorgt met hun eenvoudig lijnenspel en de ritmiek van strak naast elkaar geplaatste cabines.

Litho uit Album d'Ostende van 1841

Henri-Louis Permeke, Badkar op het strand, 1880

BADKOETS OP HET STRAND

In het **Album d'Ostende** uit 1841 zie je op verschillende litho's de eerste afbeeldingen van badkarren. Maar natuurlijk denk je meteen aan het schilderij 'Badkoets op het strand' van **James Ensor** uit 1876. Maar ook **Henri Permeke** schilderde in 1880 'Badkar op het strand van Oostende'. Het pointillistische 'Strand van Blankenberge' uit 1886 is van de hand van **Henry Van de Velde**.

Ook op minder bekende werken uit die periode duikt de strandkar op: **Henri De Braekeleer** schilderde er één op 'Het strand te Heist' uit 1875, ze staan er ook op 'Het strand te Blankenberge bij regenweer' uit 1878 en 'Het strand te Heist' van 1886, twee werken van de hand van **Felicien Rops**.

MAATSCHAPPIJKRITIEK OP HET SCHILDERSDOEK

Met 'De baden van Oostende' uit 1890 van **James Ensor**, zien we een maatschappijkritische kunstenaar aan het werk. Hij hekelt in dit Vlaamse topstuk de losbandigheid van de toeristen die kwamen 'baden' in de Oostendse zee.

Ook voor fotografen zijn strandcabines een dankbaar gegeven. Vooral de foto's van **Maurice Antony** zijn een indrukwekkende reportage van Oostende tijdens het interbellum. In zijn werk komen ook de badkar en de rituelen errond voor. Zo is er de, voor die tijd gedurfde, foto van een schaars geklede dame die uit een strandcabine komt. De foto vormde het campagnebeeld van de tentoonstelling 'Door de lens van Antony' in 2022 in de Venetiaanse Gaanderijen in Oostende.

En natuurlijk vormde de badkar een **mooi decor voor familie-foto's**. Er werden zelfs (mini-)cabines in studio's geplaatst. Zo kon je met een foto bewijzen dat je aan zee was geweest.

De eerste Vlaamse striptekenaar en cartoonist **George van Raemdonck** (1888-1966, bekend van Smidje Smee en Tijl Uilenspiegel) verwerkte ook de badkar en de rieten strandstoel in z'n tekeningen.

*Elza (°1927) en
Gabriel (°1924)
Mathys*

©Oostende Photo -
Collectie Bart Devriese

*Marie-Josée De Pauw
(°1915)*

©LeBon Oostende
- Collectie Erna
Vanhoutte

TAFERELN UIT DE KINDERJAREN

Niet alleen op schilderijen zijn strandcabines te zien, ze komen ook aan bod in de literatuur. Bijvoorbeeld in 'Aan zee: Taferelen uit de kinderjaren' beschrijft **Eric De Kuyper** heel lyrisch de gebruiken aan de strandcabine van zijn familie, net na de Tweede Wereldoorlog op het strand van Oostende.

IN SCÈNE GEZET

De strandcabines blijven kunstenaars inspireren. In het kader van Beaufort 18 bouwde de Franse beeldende kunstenaar **Jean-François Fourtou** een bijzondere cabineconstructie voor Knokke-Heist.

GALERIJ EN PODIUM

Strandcabines zijn ook dankbare 'dragers' voor kunst. Marc Dubois presenteerde in 1979 en 1982 werk van bevriende kunstenaars in de cabine van zijn ouders in Middelkerke. In Koksijde werden 14 edities van Cabin Art gepresenteerd. En voor de Fin d'Saison van 2008 gebruikte de cultuurdienst van Oostende cabines als alternatief thea-terpodium met een evenement 'in en rond de strandcabines'.

*Kunstwerk van
Jean-François Fourtou
in Knokke-Heist*

*De baden van Oostende in de
versie van Athos Burez*

WIST JE DAT

...

... **Athos Burez** het kunstwerk 'De baden van Oostende' opnieuw in scène zette met een aantal bekende Oostendenaars? Net als Ensor doorspekte Burez het werk met de nodige maatschappijkritiek, maar hij stopte er wel meer diversiteit in. Ontdek alle details en figuren in het Ensorhuis!

INRICHTING VAN DE CABINE

Wat er zich in de cabine bevindt en hoe ze is ingericht, evolueert mee met de leeftijd van de eigenaar.

Met kleine kinderen in de familie, maakt **speelgoed** een groot deel van de inboedel uit. In sommige cabines vind je een **zitbank** met daaronder een grote bak. Dit is dikwijls 'de bak van het speelgoed'.

Bij zonnekloppers en levensgenieters staat er vast en zeker een makkelijke **plooizetel** in de cabine en zullen de **aperitiefglazen** niet ontbreken.

Maar wat steevast in elke cabine aanwezig is: het noodzakelijke **gordijntje** en de **stoffer en blik**. Want voor je 's avonds vertrekt, veeg je de cabine en het plankier helemaal proper.

Een **zaklamp** is ook handig voor als je te lang blijft plakken en het speelgoed nog overal verspreid ligt ...

Je hangt ook
een spiegel in je cabine.
Straks moet je terug
over de dijk, en dan tem
je eerst je 'coupe de
soleil' toch wat?
~Katrien Vervaele

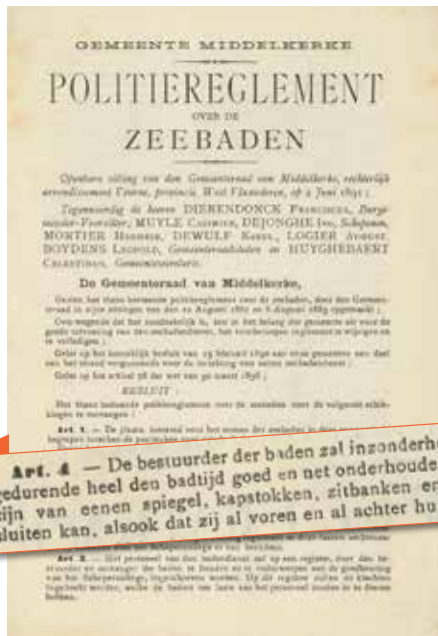
De inrichting van de cabine, is zelfs een dingetje op sociale media. Kijk maar eens naar de blog 'Live is better at the sea'. Op 19 juni 2019 zie je de post: 'Hoe richt ik mijn strandcabine in?'

De spiegel van Katrien

©Katrien Vervaele

VERPLICHT TE VOORZIEN

In het **politiereglement 'over de zeebaden'** van Middelkerke van 2 juni 1891 staat gestipuleerd wat de verhuurders verplicht moeten voorzien in een badkar:

Politiereglement Middelkerke 1891

*Mijn gordijntje,
dat is zelfgemaakt. Met een
stok. Want de meeste mensen
doen dat met een wasdraad.
Maar die waslijnen hangen door
en die gordijnen hangen niet
mooi.*

~Erna Vanhoutte

*Wij moesten van mijn mama ons
badpak telkens uitdoen na het
zwemmen, en een droog aantrekken.
Het natte badpak werd opgehangen.
Eerst aan de waslijnen buiten de
cabine, tot ze uitgelekt waren, daarna
aan de waslijnen in de cabine.*

~Doris Klausing

*Erna trots achter
het mooiste
gordijntje van
Oostende!*

Erna is goed geïnstalleerd om te aperitieven, de kleurrijke cavaglazen vallen meteen op als je binnenkomt in haar cabine. Ze stuurde haar dochter recent ook om een besteksetje. Het kon toch niet dat heel de bende hun eigen couvert moest meebrengen?

*Er stonden daar
13 paar schoenen in.
Dat is een hoop.*

~Doris Klausing

*Schilderen doe ik zelf. Altijd in het wit. Op mijn plankier heb ik vorig jaar
het logo van Blankenberge geschilderd. Afwisselend een streep wit,
streep zwart en binnenin het witte hart. Het is wel mooi, een keer iets
anders, maar ik heb me mispakt aan dat zwart. Als de zon daarop zit, is
dat wel heet!* ~Rika Buysse

DE BAIGNEUR ... TOT UW DIENST

Baigneur, badkarrenman of strandcabineverhuurder ... het beroep is door de jaren heen erg veranderd.

Aanvankelijk was het iemand die **baders in een badkar in zee trok**, al dan niet met behulp van paarden. Vandaag is het **een verhuurder van vaste cabines** en de bijhorende zonneschermen, zetels, ligzakken ... De baigneur zorgt eventueel ook voor **opslag, herstellingen, onderhoud, plaatsen en weghalen** van de cabines.

Vroeger werden ook **badpakken, zwembroeken en badhanddoeken** verhuurd. Niet iedereen had die in z'n garderobe. Voor de baigneur kwam daar dan ook de was en de plas bij, elke avond opnieuw. De volgende dag moesten de badpakken weer proper beschikbaar zijn.

Vandaag baat een aantal baigneurs nog **een strandbar** uit naast de verhuur van cabines en meubilair. Ze doen dat omdat het anders niet meer winstgevend is, omdat het hip is, omdat de toerist het verwacht ...

*Frans van Wulpen en dochters Suzanne en Elizabeth,
baigneurs in Blankenberge, 1939*

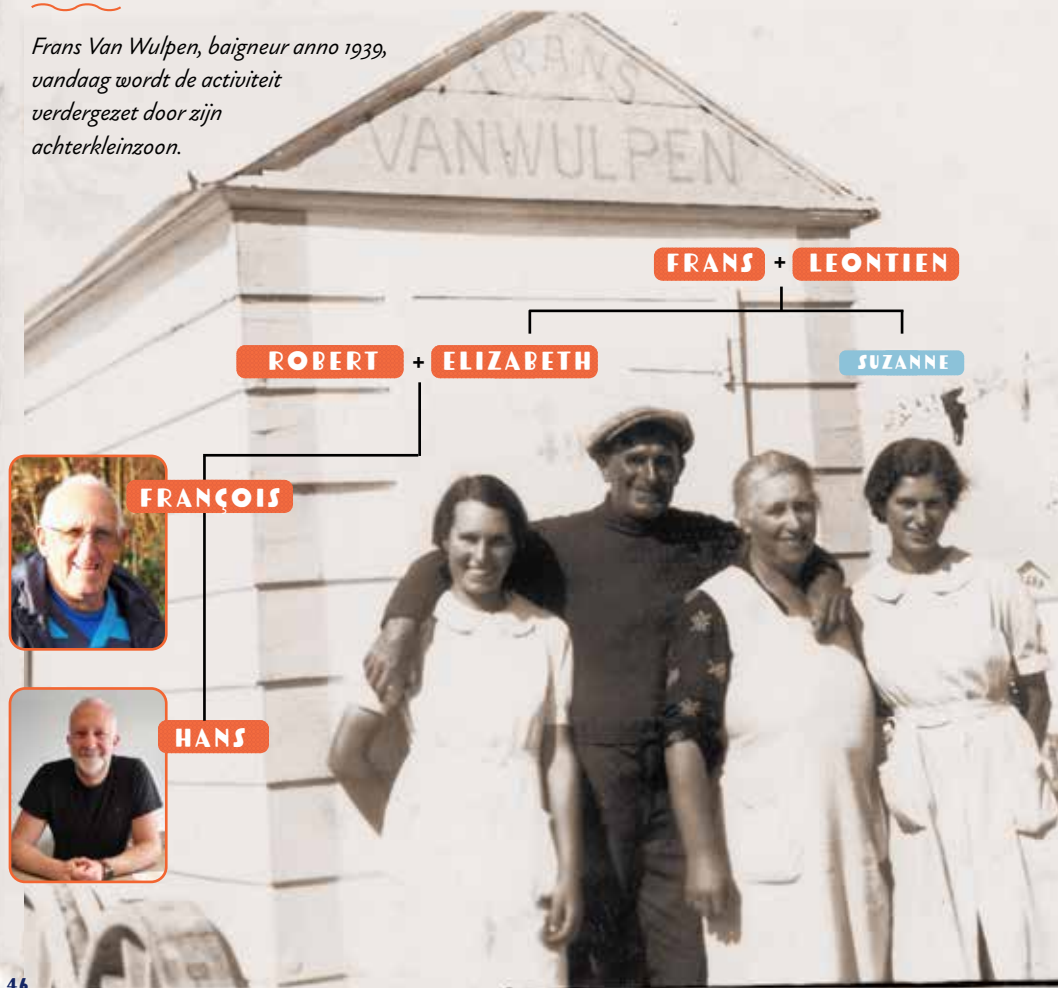
Collectie Hans Knudde

*Bij de baigneur kon je ook
een stoel, badhanddoeken
en badpak huren.*

*In Middelkerke verhuurde
de familie Coene zelfs
ulotten, kano's en kajaks.*

Frans Van Wulpen, baigneur anno 1939, vandaag wordt de activiteit verdergezet door zijn achterkleinzoon.

VAN GENERATIE OP GENERATIE

Wat erg opvalt bij de baigneurs, is dat het **een job is die veelal van generatie op generatie werd doorgegeven**. Sommige families gaan vier generaties terug, veel baigneurs blikken terug op drie generaties.

Hans Knudde uit De Haan/Wenduine bijvoorbeeld, is trots dat hij deze waardevolle traditie als vierde in rij mag verderzetten. Zijn **overgrootvader** Frans Van Wulpen startte met de zaak vóór de Eerste Wereldoorlog. Zijn **dochter Elizabeth** nam de zaak over, samen met haar man Robert Knudde. Vervolgens nam zoon François de zaak over, en momenteel runt kleinzoon Hans het bedrijf. De laatste generaties deden verhuur in bijberoep. Hans doet het vooral omdat hij de familietraditie wil verder zetten.

*Maria Degrootte en Cornelius Lannoye
voor één van hun badkarren, De Haan
1945, Dochter Gladys behield de naam
van haar moeder op de cabines.*

*Cabine 'Roland', genoemd naar de man
van de uitbaatster.*

Collectie familie Verté-Zutterman

Collectie Gladys Lannoye

De Haan

De Belgische Kust

Prentbriefkaart met cabines 'Jan'
Collectie Jan Ackaert

IN DE NAAM VAN ...

Achter de naam van hun zaak, **die met trots op de cabines prijkt**, schuilt meestal ook een familiale band.

De zaak van Gladys heette bijvoorbeeld 'Maria', de **naam van haar moeder**. En velen noemden Gladys 'Madame Maria'. Mariette Zutterman koos de naam van **haar man Roland**.

Veel stranduitbatingen dragen nog steeds de naam van hun voorouder. Peter Verkest uit De Haan baat nog steeds '**Oscar uit, naar zijn grootvader** die de zaak opstartte. Ook de zaak van Roger en Marc Coene bleef altijd 'Albert' heten. Genoemd naar Albert De Jonghe. Hij richtte de zaak met Marcs grootvader op en was in de jaren 20 een bekende renner.

Het kan ook een **pragmatische keuze** zijn. De ouders van Jan Ackaert namen de zaak '**Jef**' over. Ze kozen de naam van hun zoon **Jan**, want er was maar plaats voor drie letters, en zo moesten ze enkel de 'e' en de 'f' overschilderen.

Hoewel sommigen nog vasthouden aan de traditionele voornaam, kiest een aantal uitbaters tegenwoordig voor **meer exotische namen**. Jan D'hondt (Wenduine) ging voor '**Belmondo beach**'.

Erwin Renders uit Blankenberge koos voor '**Blue Beach**', de overgenomen zaak van Peter Verkest (De Haan) heet nu '**Sunset Beach**'.

'Belmondo beach'

klinkt een stuk mondainer dan
'Strand Norbert'.

*'Het past ook wel bij mijn
klanten: ik heb leuke en mooie
klanten.'*

~Jan D'hondt

De baigneur anno 2022

©Zoë Kennof - Collectie Jan D'hondt

BAIGNEUR ...

EEN JOB VOOR MAN EN VROUW

Het was traditioneel zo dat de **man** zich bezighield met het sleuren en de technische kant, terwijl de **echtgenote** vooral het contact met de klanten op zich nam. Ook de kinderen werden soms ingeschakeld in het verhuurbedrijf.

Dikwijls combineerden baigneurs hun uitbating met **een andere job in de winter**. Veel cabineverhuurders waren technisch opgeleid en vonden werk als timmerman, schilder, metaalbewerker ...

Vandaag de dag is de zaak veelal **te groot geworden** om nog te combineren met een andere job. Door overnames bezitten sommige verhuurders een heel grote concessie met veel cabines. Die vragen **natuurlijk ook heel wat onderhoud**. En een **efficiënte stockage**: de cabines die vorig jaar volledig werden nagekeken, komen helemaal achteraan. Vooraan staan dan de cabines die een onderhoudsbeurt nodig hebben. Schilderen, sloten vervangen, het ijzerwerk inspecteren en herstellen ... In januari begint alweer het **administratieve luik**: de huurders aanschrijven, papieren voor de gemeente in orde brengen ...

Al vanaf mijn twaalf, dertien jaar werd ik ingeschakeld, en ik was wel een keer kwaad dat ik niet met mijn maten kon gaan spelen. Maar het voordeel was dat ik er helemaal klaar voor was wanneer ik in 1989 de fakkels overnam.

~Peter Verkest

Mijn moeder ging rond met een grote handtas om het geld op te halen. Dat was één en al kluttering in die tas, want ze ordende dat niet in een portemonnee of zo. Die tas werd door de Duitsers al eens de Millionen-Tasche genoemd. Thuis na het avondeten, keerde ze de tas uit op de keukentafel en iedereen hielp tellen. Dat was een soort ritueel.

~Jan Ackaert

Gladys Lannoye
aan het werk

Collectie Gladys Lannoye

VROUW AAN HET ROER

Een aantal vrouwen besliste ook om **alleen een zaak uit te baten**. Zo nam Gladys Lannoye uit De Haan in 1965 de zaak 'Maria' over van haar ouders Cornelius en Maria Degroote. Pas 40 jaar later liet ze zelf de zaak over. Ze had het geluk dat haar man onderwijzer was en de tijd had **om bij te springen** in het drukke zomerseizoen.

Ondanks het feit dat haar man Roland haar zoveel mogelijk hielp, vond Mariette Zutterman uit Blankenberge het vooral **een zware stiel**. Het was één van de redenen om er na 13 jaar mee te stoppen.

'Toen de ligbedden opkwamen, kozen de mensen massaal voor het comfort van het ligbed. Dat was geen cadeau voor de baigneurs, want die ligbedden wogen veel zwaarder dan stoelen. Het was niet meer te doen. Eerst hadden we er drie, dan zestien, maar om goed te boeren, moesten we er veel meer aankopen. Dat was onder andere de reden dat ik ermee gestopt ben. Ik was nog maar 36, maar het ging niet meer. Het was te zwaar voor een vrouw alleen.

~Mariette Zutterman, baigneur van 1969 tot 1982

Mariette Zutterman en Roland
Collectie familie Verté-Zutterman

EEN DAG UIT HET LEVEN VAN DE...

Dries Vermeersch vertelt:

We begonnen vroeg omdat we alles moesten klaarzetten tegen dat de strandgasten rond een uur of tien aankwamen.

Daarna alles in het oog houden, stoelen bijzetten ... ligstoelen en ligzetels weer netjes ordenen tussendoor.

Met z'n vieren konden we het op zo'n drukke zomerdag maar net bijhouden en mochten we niet te veel de aandacht verliezen.

Even op adem komen of een frisse duik nemen in de zee tijdens de lunchpauze schoot er soms zelfs bij in.

Ik zou het iedereen aanraden: je bent de hele dag buiten, in de gezonde zeelucht, tussen de mensen, je houdt je conditie in stand, je geniet van de ultieme vakantiesfeer en je verdient een mooie zakcent.

~Dries Vermeersch

JOBSTUDENT!

Jobstudenten die in het seizoen kwamen helpen, moesten eerst een doop ondergaan. Ze werden met kleren en al in de zee gegooid.

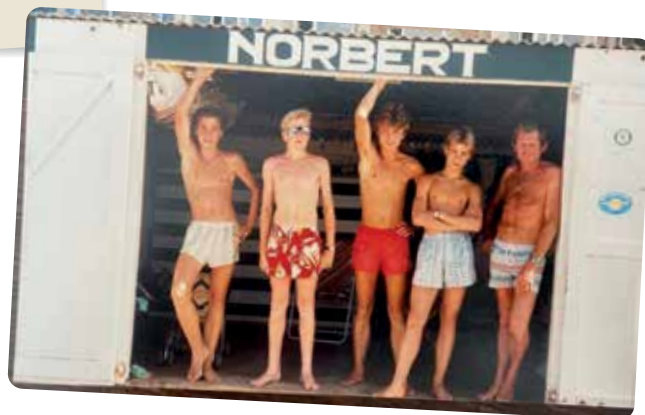
~Marc Coene

→ Wanneer de laatste badgasten waren vertrokken, zo rond 18-19u, begon de opruiming. Elke avond weer alle stoelen en ligbedden opplooiën en door het warme, zachte zand naar de opslagcabine sleuren. Alle zeilen losmaken en oprollen en binnen stapelen. Hoe mooier de dag was, hoe later hij eindigde en hoe zwaarder je dat in armen en benen voelde.

← Als jonge gast wou je 's avonds nog niet naar huis. We trokken richting de redderscabine, the place to be voor al wie jong was.

*Norbert en jobstudenten, Wenduine, 1987
Links naast Norbert staat Dries Vermeersch, uiterst links staat zijn tweelingbroer Roel.*

Collectie familie Vermeersch-Nijsters

VRIENDEN VOOR HET LEVEN

(OF NET NIET)

De cabine heeft onmiskenbaar een **sociale functie**. Je leert je burens kennen. Als het familie of vrienden zijn, heb je er sowieso voor gezorgd om naast elkaar te staan. Veel gezinnen delen de huur van een cabine met andere gezinnen om de kosten te drukken.

De kinderen **spelen samen**, de **volwassenen aperitieven**, de mannen kaarten of luisteren naar de koers en er werd vroeger al eens een strandbarbecue georganiseerd (tegenwoordig verboden!).

Maar ondanks dat sociale aspect is de strandcabine **ook een uiting van individualisme**: dit is mijn stuk strand, ik ga hier op mijn gemak zitten met mijn boek of krant, genieten van de zon en iedereen moet mij met rust laten.

Hoe langer hoe minder ken ik hier mensen. Mensen worden ziek of sterven of gaan naar een home of geraken hier niet meer. En met de nieuwe mensen heb je niet zo vlug contact.

~Erna Vanhoutte

EEN IDEALE PLEK OM AF TE SPREKEN

Mijn kinderen zijn ondertussen het huis uit, maar het gebeurt nog dat mijn dochter aan de cabine afspreekt met haar vriendinnen om te gaan surfen of gewoon gezellig samen te chillen.

~Sylvia Theunynck

Mijn zoon wordt 16 en ze spreken al eens af met de vrienden aan de cabine. [...] Zonder de mama's en de papa's en ze nemen elk een drankje mee en ze zitten aan de cabine. Chillen en de box mee. Ze bestellen een pizza of eten daar frietjes. Maar ze mogen geen overlast bezorgen en ze moeten hun afval weer meenemen.

~Sabine Vandenberghe

We doen wel eens samen met de cabineburens een strandwandeling. En we kijken altijd samen naar de bloemencorso.

~Sabine Vandenberghe

Kaarten aan de cabine
Collectie Erna Vanhoutte

SAMEN SPELEN AAN DE CABINE

**STRANDBLOEMEN
MAKEN**

'SLANGEN' MAKEN

LEZEN

**FORTEN
BOUWEN**

**KETTEPISTE*
AANLEGGEN**

ZWEMMEN

Veel spelletjes op het strand zijn van alle tijden. Hier vind je een greep uit het spel van Erna (1939), Doris (1946), Lydia (1954), Fanina (1967) en Sabine (1974).

**NAAR DE
POPPENKAST
KIJKEN**

**GEZELSCHAPSSPELLEN
SPELEN**

**TUSSEN TWEE VUREN
SPELEN**

'KONINGSKE'
SPELEN**

VLIEGEREN

VOETBALLEN

*Ik had een hele schare vriendinnen
die enkel in de zomer samen speelden.*

*Ze gingen naar andere scholen of kwamen van
het binnenland. Maar elke zomer zagen we elkaar
terug en dat was een groep van tussen de 25 en 30
kinderen. [...]*

We speelden enorm veel.

[...]

*Ze kwamen bijna allemaal van het atheneum of
van de stadsschool.*

*Er waren er weinig die van een katholieke school
kwamen. De nonnen hadden niet graag dat je
naar het strand ging.*

~Doris Klausing

*Ter hoogte van het
Kursaal stond 'de amfibie':
een boot op wieltjes die in de zee
een toertje deed. Als kind zijn wij
daar nooit op geweest. Dat was
voor de toeristen zei mijn moeder.*

~Doris Klausing

Spelende kinderen op het strand bij de cabines, vóór WOI

Collectie stadsarchief De Benne Blankenberge

APERITIEVEN AAN DE STRANDCABINE

ANNO 1950

Als het de zondag mooi weer was, dan organiseerden ze [mijn moeder en kennissen] een aperitief om 11u. Voor de volwassenen, niet voor de kinderen.

~Doris Klausing

ANNO 2022

Om 17u30 gaat mijn blik naar het uurwerk. Aperio time! Mijn wijn blijft het langst koud, omdat ik maar tegen rond 15u hier ben. De anderen komen van 's morgens en zij moeten dat koelen met ijsblokken. Een portie kaas, een beetje chips, en een beetje salami - dingen waar er niet veel werk aan is. Iedereen brengt iets mee en het wordt gezellig.

~Erna Vanhoutte

DE 'FIN-DE-SAISON'

Met een tweetal beuriende koppels vinden we altijd wel een reden voor een 'cabinefeestje'. En zeker bij het opzetten van de cabine en het afbreken, de fin-de-saison. Eén van onze vrienden komt dan aanzetten met een kruiwagen vol eten en drinken.

Ook het jaarlijkse feestje met de collega's (van Streekhuis Kust en Kusterfgoed - nvdr) wordt stilaan een traditie.

Ooit zaten we daar met 15 'man', we hadden 15 pizza's besteld. Het was een mooi zicht om de pizzabezorger te zien afkomen met een toren van 15 pizzadozen.

~Sylvia Theunynck

Aperitieven

Collectie Erna Vanhoutte

WISKUNDE EN LIEFDE AAN DE STRANDCABINE

Ik was 17 en had herexamen wiskunde. Dat weerhield me er niet van om aan de strandcabine te zitten en daar mijn leerstof door te nemen. De hoofdredder van het dorp vond me daar op een dag, worstelend met cijfers en formules. [...] Hij zei: 'Kom vanavond eens naar de redderspost, ik weet iemand die je kan helpen'. Ik ging ernaar toe, een beetje verlegen wachtte ik op een seintje van de hoofdredder. 'Bartje', riep hij naar één van de jongens, 'dat meisje heeft bijlessen nodig voor wiskunde. Ga jij haar wat helpen'. En zo is het begonnen. [...]

~Fanina Peeters

*Fanina en Bart,
liefde en wiskunde aan de
strandcabine: $1 + 1 = 2$.*

©Martine Nijsters

DE CABINE, ANDERS BEKEKEN

Een strandcabine staat voor de meeste mensen gelijk aan mooie herinneringen over de zee, het strand en alle fijne dingen die erbij komen kijken. Toch waren er **ook momenten in de geschiedenis** waarin de cabines een andere functie hadden. En die waren vaak wat **minder rooskleurig**.

Foto rechts: cabinedorp in de tuinen van de Koninklijke Gaanderijen voor de opvang van vluchtelingen in WO1.

Collectie Gilbert Nieuwenhuysse

HET CABINEDORP

Bij aanvang van de Eerste Wereldoorlog werd Oostende overspoeld met vluchtelingen uit andere delen van het land. Oostendenaars die vluchtelingen in huis namen, kregen 50 centiemen per dag. Er was echter een groot tekort aan onderdak. Sommigen profiteerden van dat tekort om meer geld uit de mensen hun zakken te slaan.

De vluchtelingen bleven maar toestromen. Daarom werd **een 'cabinedorp'** gebouwd in de tuinen achter de Koninklijke Gaanderijen in Oostende. Daar woonden eind augustus 1914 ongeveer **430 vluchtelingen**. Elke dag werd er ontbijt, diner en souper uitgedeeld. Toch was het allesbehalve een hotel. Tot begin september **sliepen de mensen er op stro**. Later kregen ze matrassen.

Uiteindelijk werden de vluchtelingen doorgestuurd naar Middelkerke. Eind september 1914 werd het 'cabinedorp' opgedoekt. De vluchtelingen werden dan ondergebracht bij *de Volksbond*, in het Luna Park en op andere plekken. In oktober bezetten de Duitsers de kustregio.

BEZETTE KUST

Oorlog zorgde ook voor **een andere 'dynamiek'** op het strand. In het eerste jaar van de Duitse bezetting kon je nog moeilijk een duik in zee nemen. De kust was van groot strategisch belang. De Duitsers zetten torpedoschepen en duikboten in, groeven stellingen en geschut in op het strand en installeerden kanonnen in de duinen.

Het was gewoonweg verboden om je op de zeedijk en het strand te begeven. Wie op de zeedijk woonde, kreeg een toegangsbewijs.

Om de **toegang te blokkeren**, regen de Duitsers enkele **badkarren** aan elkaar met prikkeldraad. De badkar stond even symbool voor repressie in plaats van voor vermaak.

In 1915 veranderde er al één en ander. De Oostendenaars moesten wel knarsetandend toekijken hoe de Duitse soldaten en officieren zich het recht om te baden toe-eigenden. De bezetter verdeelde het strand in zones. De luxecabines waren voor de officieren, de onderofficieren kregen gewone cabines toegewezen en de soldaten moesten zich omkleden in de zuilengalerij. Over die soldaten werd trouwens af en toe geklaagd omdat ze geen zwembroek gebruikten. De gewone burgers kregen een leeg stuk strand.

*Met prikkeldraad
wordt het strand in
zones opgedeeld*

Collectie Erwin Mahieu

WIST JE DAT

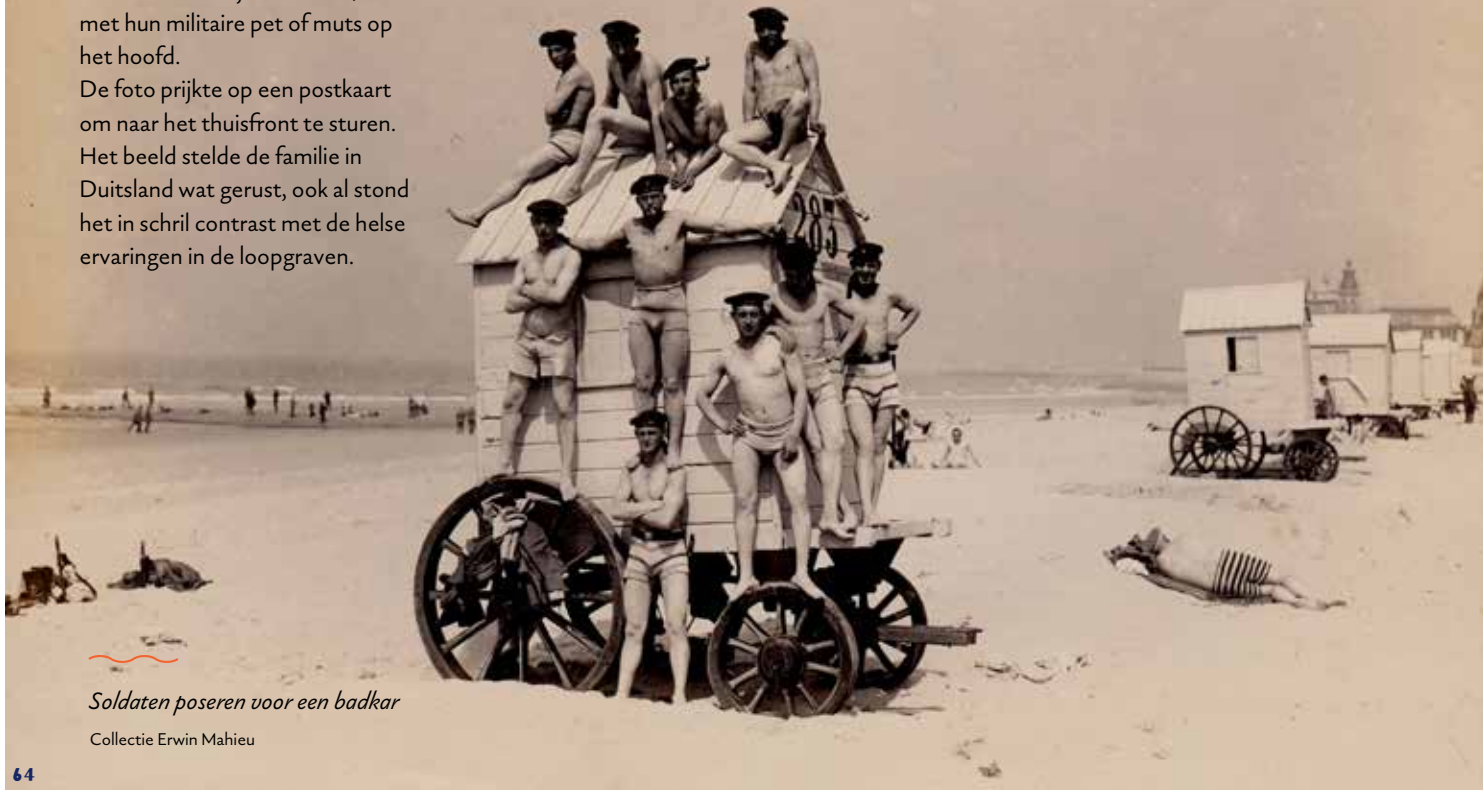
...

Als één van de eerste maatregelen genomen na de bezetting van Oostende verbood de Duitse plaatscommandant Tägert het vrij rondwandelen op de Zeedijk. De hellingen die op de dijk uitgaven, werden versperd met o.a. badkarren aan elkaar 'genaaid' met prikkeldraad. We zien hier de Vlaanderenstraat in de richting van de Zeedijk.

PROPAGANDAKAR

De badkar werd zelfs gebruikt bij propaganda. Soldaten poseerden in zwembroek bij een badkar, wel met hun militaire pet of muts op het hoofd.

De foto prijkte op een postkaart om naar het thuisfront te sturen. Het beeld stelde de familie in Duitsland wat gerust, ook al stond het in schril contrast met de helse ervaringen in de loopgraven.

Soldaten poseren voor een badkar

Collectie Erwin Mahieu

STORM OP ZEE

Badkarren zijn dikwijls de eerste slachtoffers van **storm of springtij**. Zeker cabines die aan een zijstraat van de zeedijk staan, vangen veel wind.

In de krant de Veurnaer van 23 juli 1897, lezen we dit verslag van een storm aan het einde van de 19de eeuw:

*De storm die vrijdagnacht gewoed heeft, was bijzonder hevig langs de zee kust. Eenige **badkabientjes werden in brokken en stukken geslagen** [...]. Eene kabien is totaal verdwenen, en eenig keukengerief, bier- en wijnflesschen worden vermist. [...] Te Oostende werden [...] de **badtenten afgerukt en gebroken**. Te Middelkerke zijn de kabienen in brokken geslagen, evenals tenten en trappen en hunne overblijfsels op het strand verspreid tot over Mariakerke. [...] Op het strand van Blankenberghe werden een 40tal **badwagens door de golven verbrijzeld** of buiten gebruik gesteld. Het schouwspel was akelig. Men berekent de algemeene schade op 200.000 fr.*

Prentbriefkaart uit 1903, de badkarren in Middelkerke zijn tegen de dijk geslagen.

Collectie Gemeente Middelkerke

*Als er een grote 'drasch' was, dan ging iedereen die geen cabine had onder de gaanderijen zitten. Met pak en zak.
~Doris Klausning*

Het springtij leverde in de eerste helft van de jaren 70 spectaculaire beelden op in Middelkerke

Collectie Marc Dubois

In de lente van 2022 vloog het dak van een Blankenbergse cabine: de cabine was anders opgesteld wegens werken aan de pier, en 'ving' dus meer wind.

Er zijn twee soorten wind, elk met hun eigen kenmerken. 'Wind van de Kursaal' is goed: dan kan je je met je zeil daartegen beschermen én in de zon zitten. Komt de 'wind van Mariakerke', dan heb je pech, want dan werpt het zeil schaduw af waar je moet zitten.

~Lydia Opsomer

*Dan [bij de Springtijstorm van 1996] is onze cabine op zijn geheel een aantal meters naar de dijk toe gedreven, met alles wat er in zat. Het voorplankier was losgerukt en waarschijnlijk verdwenen in zee.
[...]*

Er waren veel andere cabines die op hun kop lagen en de cabine van onze burens was spoorloos verdwenen. Als een kaartenhuis in elkaar gevallen en weggespoeld met de zee en alles wat er in zat.

~Fanina Peeters

©Roland Verté - Collectie familie Verté-Zutterman

*We zaten voor de
Thermen en het stormde enorm.
Alles wat op het strand lag, waaide
weg. Bij ons zat alles in de cabine,
maar dat zand en dat zeeschuim,
dat wapperde en vloog tot op de
Zeedijk. Het strand lag vol schuim
en we gingen daar in spelen.*

*~Doris Klausling, herinnering
van halfweg de jaren 50.*

Storm Blankenberge, 1980

*[...]Stormen vanuit het westen...
dan moet alles zo snel mogelijk worden
binnengehaald, want je riskeert dat je van
alles kwijtspeelt. Maar ik was niet snel genoeg
en het enige wat ik kon doen, was tegen het strandzeil
gaan staan om het tegen te houden. Daar stond ik dan,
helemaal alleen, met mijn rug tegen die paravang, in de storm.
De andere baigneurs waren al klaar, die hadden alles al
opgeruimd, en gingen naar huis.*

~Mariette Zutterman

Storm Wenduine, augustus 1996

Collectie familie Goethals-Peeters

~~~~~
Storm Wenduine, 1980

Eigenlijk valt het allemaal wel mee met het weer ...
Zo houdt Rika uit Blankenberge elk seizoen bij hoeveel dagen ze aan de cabine kan zitten.

Een kruisje op de kalender betekent 'een dagje strand'.
Bijvoorbeeld in 2018 staan er niet minder dan 124 kruisjes op!

Pagina uit kalender Rika Buyse.

In de maand juni was het 15 x keer cabineweer.

Collectie Rika Buyse

PAARD OP HOL

*Er was eens een paard losgebroken in Oostende.
Waarschijnlijk van bij de renbaan, veronderstel ik.
Ze waren aan het oefenen aan de waterlijn.
Het paard stond geblokkeerd tussen de
strandzeilen.*

~Lydia Opsomer

ANDERE CALAMITEITEN

Het is niet altijd de natuur die voor schade zorgt, ook diefstal en vandalisme komen voor.

Jonge gasten hadden eens een cabine naar beneden geduwd en er waren mensen die dat gezien hadden. Ze hadden de politie gebeld en die gasten hebben die cabine terug op zijn plaats moeten duwen. Maar ik garandeer je, de berg op en in het zacht zand: ik denk dat ze bloednuchter waren tegen dat ze gedaan hadden.

~Marc Coene

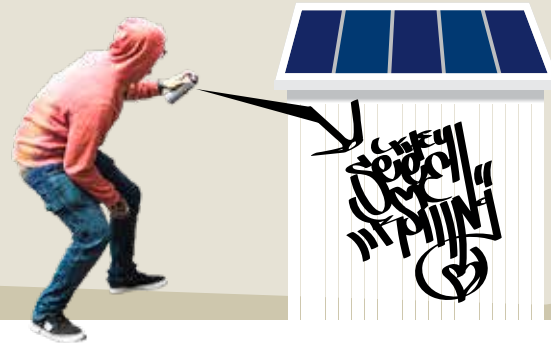
Er waren twee inbraken in mijn cabine. De eerste keer was ik geld kwijt, de tweede keer mijn nieuwe zwembroek van Dior. Ik heb geluk gehad dat ik 'klacht tegen onbekenden' heb ingediend. Beide diefstallen zijn achteraf uitgekomen.

~Erna Vanhoutte

Vandalisme, we hebben dat elk jaar. En het is altijd in dezelfde periode. Erop schilderen, inbreken. Je kan het zo gek niet bedenken. De strandcabine volsteken met vanalles. Er tegen plassen... De paasvakantie is daarvoor de slechtste vakantie. De jonge gasten komen nog eens naar zee voor de examens beginnen. [...]

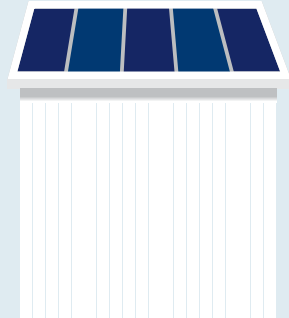
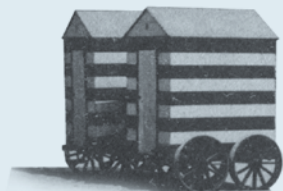
Soms kom je daar binnen en staat er een ligbed. Waarschijnlijk heeft iemand dan ingebroken om er te slapen. Maar dat bed - zo'n veldbed - staat daar dan nog. We hebben al alles gezien.

~Hans Knudde

OE ZEG JE?

Hoe heten de cabines, strandspullen en het personeel? We helpen je op weg. De gebruikte terminologie is soms wat verwarrend omdat veel woorden uit het oud-Frans komen.

Badkar - badkoets - badwagen
Tent(e) - **cabine** - strangecabine - strandcabine
Bathing machine (Engels)

Transat (afkorting van transatlantiques) of **chilienne**, genoemd naar de typische houten ligzetels met stoffen zitting in hangmatstijl die op de transatlantische vaarten werden gebruikt.

Stoel vroeger werden 'gewone stoelen' op het strand gezet. Ze lijken zo meegenomen uit de keuken of woonkamer.

Collectie Archief Gent

Korfstoel. Deze rieten stoel, vaak genummerd, vormde een cocon die beschutting gaf tegen felle zon en opwaaiend zand. Praktisch waren ze niet: zwaar om te versleuren, moeilijk neer te poten in het zand en ze vielen om.

Collectie Stad Oostende

Baigneur

Vroeger en vandaag de verhuurder van cabines en strandmeubilair. Helemaal in het begin van het strandtoerisme was de baigneur de begeleider bij het baden. Een **baigneuse hielp** de baadsters. Ze werden ook wel **badmeester of badmeesteres** genoemd. In Frankrijk sprak men van 'plagisten'.

Collectie Gemeente Middelkerke, uitgever De Graeve

Aide-baigneur

Iemand die met de bader mee in zee ging, ongeveer dezelfde functie als baigneur in het begin. Baders hadden blijkbaar nogal wat hulp nodig als ze zich in het water begaven. De (aide) baigneur keek natuurlijk ook toe op de veiligheid.

Femme-de-peine

Vermoedelijk iemand die zich bezighield met delicate zaken, denk aan de zedigheid bewaken, uitwerpselen van de paarden opruimen ... De bronnen zijn het niet helemaal zeker. Het kan ook gewoonweg een manusje-van-alles zijn geweest.

Teksten

Stan Vanhecke
Pieternel Verbeke
Katrien Vervaele

Interviewers

Martine Bourgeois
Martine Nijsters
Stan Vanhecke
Pieternel Verbeke
Katrien Vervaele

Redactie

Nathalie Franck
Pia Quackelbeen
Stan Vanhecke
Pieternel Verbeke
David Van Bambost

Vormgeving

Frisco - www.frisco.be

Druk

Drukkerij Lowyck

Depotnummer

D/2023/14.251/01

GEÏNTERVIEWDEN:

Jan Ackaert (22 december 2021)
Rika Buuse (11 januari 2022)
Marc & Roger Coene (13 maart en 19 april 2022)
Jan D'hondt (9 maart 2022)
Doris Klausning (14 november 2022)
Hans Knudde (16 maart 2022)
Gladys Lannoye (8 januari 2022)
Lydia Opsomer (16 mei 2022)
Fanina Peeters (10 maart 2022)
Erwin Renders (28 april 2022)
Sylvia Theunynck (27 oktober 2022)
Sabine Vandenberghe (28 juli 2022)
Erna Vanhoutte (5 september 2022)
Peter Verkest (17 december 2021 en 25 januari 2022)
Dries Vermeersch (6 maart 2022)
Mariette Zutterman en Roland Verté (18 april 2022)

MET DANK AAN

Alle geïnterviewden en alle interviewers!

Athos Burez, Kelly Deriemaeker, Marc Dubois, Ensorhuis (info Athos Burez), Torsten Feys, Erwin Mahieu, Mu.ZEE Oostende, Pia Quackelbeen, Inga Scharley, Toerisme Knokke-Heist, Ronny Van Troostenberghe, Katrien Vervaele, Ronny Villeirs, en iedereen die ons (soms met één woord) heeft geïnspireerd.

*Stan interviewt
Erna Vanhoutte,
5 september 2022*

FOTO'S:

Indien mogelijk, werden de fotografen en de collectiehouders vermeld bij de foto's. Een aantal foto's vonden we op www.beeldbankkusterfgoed.be. Veel foto's kregen we van de geïnterviewden en staan nu op www.beeldbankkusterfgoed.be.

BIBLIOGRAFIE

GESCHREVEN BRONNEN

- BILÉ, E. (1986) *De Blankenbergse badkarren*. Blankenberge: Jempie Herrebut.
- BOTERBERGE, R. (2003) *Van zeebad tot badstad: Oorsprong en ontwikkeling van het toerisme in Blankenberge*. Blankenberge: Dexia Bank.
- BOTERBERGE, R. (2000) *Geschiedenis van de landelijke parochies Klemskerke-Vissegem en van de badplaats De Haan*. De Haan: Gemeentebestuur De Haan.
- CONSTANDT, M. (2000) Vlaanderen. Kunsttijdschrift. Toerisme: *De impact op mens en ruimte*. Jaargang 49. pp. 176 - 182.
- DE KEYZER, D. (2006) *Met madame aan zee: Meesters en meiden in de villa's aan de Belgische kust*. Leuven: Van Halewyck.
- DE KUYPER, E. (1988) *Aan zee: Tafereelen uit de kinderjaren*. Nijmegen: Sun.
- DELAVELEYE, E. (1841) *Album d'Ostende*, Oostende: Elleboudt.
- DEN HOUTER, F. (1986) *Strand-Goed*. Rotterdam: Donia Pers Producties.
- FARASYN, D. (1977) De Plate. *Oostendse Zeebaden, straks 200 jaar oud*. Jaargang 6, nr. 12, pp. 8-12.
- FARASYN, D. (1979). *Historiek van de eerste gebouwen langs de Oostendse Zeedijk 1830-1878*. Oostende: Heem- en Geschiedkundige Kring De Plate.
- FARASYN, D. (1986) De Plate. *Enkele gegevens over het ontstaan van het badtoerisme te Oostende en over William Hesketh*. Jaargang 15, nr. 4, pp. 99-105.
- FEYS, T. en VERHOEVEN, G. (28 juni 2022). Testerep. *Oostende: een badstad met vele gedaantes*. Oostende: Vlaams Instituut voor de zee.
- FLORIZOONE, P. (1996). *De baden van Oostende - James Ensor*. Brussel: Gemeentekrediet.
- GOBYN, R. e.a. (1987). *Te kust en te kuur: Badplaatsen en kuuroorden in België 16de-20ste eeuw*. Brussel: ASLK.

- MAHIEU, E. (2013) De Grote Rede. *De toegankelijkheid en de rol van het strand tijdens WO1*. Nr. 36, pp. 75 - 81.
- SCHEERLINCK, K. (2003). *Afficheskunst aan zee 1887-1970: een eeuw Belgische kustaffiches*.
- STUYCK, D. en CONSTANDT, M. (2009). *Kusthistories*. Tielt: Uitgeverij Lannoo en gemeentebestuur Middelkerke
- VAN HYFTE, I. (1993) De Plate. *Royalities in Oostende*. Jaargang 27, nr. 11, p. 228.
- Verschillige tijdingen (1897, 23 juni). De Veurnaer, p.1 - over de storm van 23 juni 1897
- (1880, 24 juni). L'Echo D'Ostende, jaargang 16, nr. 1634, p. 3.
- Badkarloting wordt afgevoerd (2019, 19 april). *Krant van West-Vlaanderen*, p. 35.
- A Ostende (1914, 24 augustus). *Le Littoral*, jaargang 6, nr. 67, p. 2.
- Prijzen der baden (1920, 30 april). *De Duinengalm*, jaargang 45, nr. 18, p. 1.
- Onze Badendienst (1928, 6 oktober). *De Zeewacht*, jaargang 34, nr. 40, p. 1.
- Origineel geboortecadeau: Ilse gaf hartsvriendin Eva een strandcabine bij de geboorte van haar dochter (2019, 23 juli). *Feeling*.
- En ook: Algemeen Gemeentelijk Politiereglement, De Haan, Hoofdstuk Strand, Lastenkohier strand Oostende, Algemene politieverordening Middelkerke, Voorwaarden seizoenexploitaties Bredene, Lastenboek Blankenberge.

ONLINE BRONNEN

- Beeldbank Kusterfgoed - www.beeldbankkusterfgoed.be
- Living by the sea - www.livingbythesea.be/strandcabine-inrichten
- Website KMI - www.meteo.be (oplijsting van stormen en noodweer)
- Oostende overspoeld door de vluchtelingen (2014). Siagrius, weblog van John Aspeslagh (<http://siagrius.be/siagrius/?p=7454>)

Op een zomerse dag aan zee kan je er niet om heen: de strandcabines.
Zij aan zij, rij na rij staan ze in het mulle zand aan onze kustlijn.

De strandcabine is een baken van rust, een broodnodige opslagruimte of een gezellige plek om samen te zijn met vrienden en familie. In dit boekje werpen we een blik op de historiek van de cabine. Maar je krijgt vooral een beeld van het leven zoals het is aan de cabine, vroeger en vandaag.

Ontdek samen met ons het verhaal van dit cultureel erfgoed met wijds uitzicht op zee.

Zicht op zee - de strandcabine is een uitgave van Erfgoedcel Kusterfgoed. Kusterfgoed zet zich in voor het roerend en immaterieel erfgoed in Middelkerke, Oostende, Bredene, De Haan en Blankenberge.

Erfgoed is een verzamelbegrip voor al wat we van vorige generaties overerven en het bewaren waard vinden. We nemen het over, dragen er zorg voor en geven het door, omdat we er belang aan hechten. Erfgoed vertelt ons iets over de huidige maatschappij en over onszelf. We beleven het en het geeft onze identiteit mee vorm.

Als erfgoedcel ondersteunen we de werking en de projecten van lokale erfgoedspelers om erfgoed te bewaren voor de toekomst. Daarnaast werken we eigen projecten uit, zoals 'Zicht op zee', om lokaal (kust)erfgoed in de kijker te zetten.

**KUST
ERFgoed**

 Vlaanderen
verbeelding werkt

 m
middelkerke

 Oostende
DE STAD
AAN ZEE

 bredene
van ons voor doelen

 DE HAAN
VERDUINE

Blankenberge

DEZE
PUBLICATIE MAG
NIET TE KOOP
AANGEBODEN
WORDEN!

verbindt

www.kusterfgoed.be | www.beeldbankkusterfgoed.be